

Anarcho-Biblioteka
Dobry pieróg to wywrotowy pieróg

**ANTYFASYZM PRZECIWKO
MACYZMOWI
PŁEĆ, PROGRAMY POLITYCZNE, ORAZ OPÓR WOBEC
FASYZMU**

Petronella Lee

Petronella Lee
ANTYFASYZM PRZECIWKO MACYZMOWI
PŁEĆ, PROGRAMY POLITYCZNE, ORAZ OPÓR WOBEC FASYZMU
2026

<https://theanarchistlibrary.org/library/petronella-lee-anti-fascism-against-machismo>

Anti-fascism Against Machismo: Gender, Politics, and the Struggle Against
Fascism by Petronella Lee 2019

Tłumaczenie na język polski: Wolna Biblioteka, Wrocław 2026

Tytuły i okładka oryginału są wypisane czcionką BARON w wielkich literach. Tekst i nagłówki są wypisane czcionką Sabon, zaprojektowaną w 1967 roku. W roku, w którym opór wobec wojny w Wietnamie eskalował do rebelii w Północnej Ameryce. Okładka wersji polskiej: Carmel Wstęp wersji polskiej: Operator Taczanki Korekta: Ewa Mewa Matronaty: Zament, Kobięca Społeczność Wrocławskiej Federacji Anarchistycznej

pl.anarchistlibraries.net

2026

Spis treści

WSTĘP DO WYDANIA POLSKIEGO	3
WPROWADZENIE - PRZYPIŃYW FASZYZMU	4
CZĘŚĆ 1 – PŁCIOWE PROGRAMY POLITYCZNE FASZYZMU: POPRZEZ WACHLARZ FASZYSTOWSKICH SEKSIZMÓW	7
Poprzez wachlarz faszystowskich seksizmów	14
Biała supremacja, współudział i dziedzictwo polityki zbawicieli	22
CZĘŚĆ 2 – PRZECIWKO BOHATEROM: NIEKOMPLETNA HISTORIA KOBIECYCH OPORÓW ANTYFASZYSTOWSKICH	29
Płeć, pamięć i historie które opowiadamy	30
Kobiety naprzeciw faszyzmowi	31
CZĘŚĆ 3 – UCZĄC SIĘ OD POPRZEDNICZEK: KU ANTIFIE FEMINI- STYCZNEJ	40
WNIOSKI: NAPRZECIW MACYZMOWI, ZA BOJOWOŚCIĄ	45

WSTĘP DO WYDANIA POLSKIEGO

Jednym z hamulców rozwoju w jakimkolwiek ruchu społecznym jest brak wewnętrznej dyskusji i analiz. Nie inaczej jest z antyfaszyzmem. Z tego też powodu z radością witamy tłumaczenie broszury pt. „Anti-fascism against machismo”. Pomimo tego, że napisana została w USA i sporo z jej punktów odnosi się do tamtejszej sytuacji, nie oznacza to, że nie ma dla nas żadnej wartości. Faszyzm, i skrajna prawica mają na całym świecie wystarczająco dużo punktów wspólnych, szczególnie w obecnych czasach, kiedy amerykańska skrajna prawica jest u władzy i bez oporów wspiera finansowo i propagandowo swoich ideologicznych pobratymców w innych krajach. Prezentowana w broszurze feministyczna analiza jest bardzo cenna i miejmy nadzieję, że zachęci osoby uczestniczące w polskim ruchu do dyskusji i przemyśleń. Walka z faszyzmem zaczyna się bowiem od walki z patriachatem. A przynajmniej powinna.

Operator Taczanki

WPROWADZENIE - PRZYPŁYW FASZYZMU

„To zadomowiony, państwowo wprowadzony, codzienny i pogłębiający się faszyzm, którego fale przemocy zdają się mierzyć kroki giganta (...) Kluczowe jest tu więc pytanie: co mamy na myśli, mówiąc o feminizmie? Feminizm nie może być zdefiniowany powierzchownie (...) To walka, którą odnawia się jedynie poprzez przywrócenie pamięci o naszych bojowniczkach. Tych, które zostały zapomniane na śmietnikach rewolucji... Nie możemy wyobrazić sobie feminizmu, antypatriarchatu, bez antykapitalizmu, bez antyfasyzmu, bez antyrasizmu i bez walki klasowej...”¹.

Wiosną 2017 roku, nagranie antyfaszystki bitej podczas kontrademonstracji w Berkeley rozpowszechniło się w sieci. Przedstawiało ono protestującą Louise Rosealme uderzoną w twarz i powaloną na ziemię przez Nathana Damigo: białego suprematystę oraz założyciela Identity Evropa. Nagranie było szczególnie komentowane w mediach społecznościowych, portalach informacyjnych i wewnątrz ruchu. To wydarzenie i wiele reakcji, jakie wywołało, mówią nam wiele o dzisiejszym momencie. Odkrywa ono, że żyjemy w czasach, w których alt-prawicowe, białe suprematystyczne i neonazistowskie siły nabierają pędu i stają się odważniejsze. W miarę obiegu nagrania odzew skrajnej prawicy obnażył skalę ich mizoginii i jaskrawo zobrazował stopień do którego ideologia patriarchalna jest kluczową częścią ich polityki. Louise była okrutnie oszkalowana, a jej dane osobowe, między innymi adres domu i numer telefonu, jak i jej kariera jako pracownicy seksualnej zostały upublicznione. Została nazwana obrzydliwą i kurwą, oraz zalana groźbami gwałtu i śmierci. Zdjęcia zarówno z pobicia i z jej pracy w porno stały się tłem

¹ Tijoux, Ana Maria. (2017). We can't think of a feminism, an anti-patriarchy, without anti-capitalism. Committee On U.S.-Latin American Relations. Pobrane z: <https://cuslar.org/2017/03/10/ana-tijoux-wecant-think-of-a-feminism-an-anti-patriarchy-without-anti-capitalism/>.

chodzi o coś więcej niż tylko o walkę. Wymaga to dużo pracy w tle, w tym gromadzenia informacji wywiadowczych, organizowania sąsiedztwa, planowania logistycznego i wsparcia prawnego/więziennego. Ta praca, która jest zazwyczaj sfeminizowana, jest równie cenna, jak działania konfrontacyjne, które wspiera. Po prostu jeden rodzaj pracy nie jest szczególnie seksowny i jest wiecznie niedoceniany, podczas gdy drugi jest ekscytujący i łatwo go gloryfikować. Feministyczny antyfaszyzm robi wszystko i wszystko ceni; wie, że mało atrakcyjna i nudna praca odgrywa kluczową rolę w walce. Co istotne, antyfaszyzm zakorzeniony w bojowości bierze pod uwagę zarówno jakościowy i ilościowy aspekt walki. Oznacza to, że nie interesuje go tylko liczba rozpedzonych faszystowskich wieców, ale także subiektywne doświadczenie i rozwój osobisty zaangażowanych w to osób. Docelowo osoby uczą się umiejętności, rozwijają pewność siebie i stają się bardziej zdolnymi rewolucjonistkami. Poza doraźnymi korzyściami, te zmiany będą pomocne w innych zmaganiach w przyszłości. Infrastruktura i umiejętności, które budujemy, oraz zasoby, które rozwijamy, powinny być częścią i być wykorzystywane w szerszych zmaganiach. Nasza antyfaszystowska organizacja powinna opierać się na polityce rewolucyjnej, na dążeniu do wizji zbiorowego wyzwolenia, znaczącej autonomii i możliwości. Problemy, z którymi się mierzymy, są o wiele większe niż kwestia faszystów, a nasze aspiracje powinny wykraczać o wiele dalej niż ta ograniczona walka.

mnóstwa memów pojawiających się w internecie jak i na ulicach. Dla przykładu, na ulicach Berkley, wielkoformatowe plakaty z nagim ciałem Louise i uśmiechającą się twarzą Damigo oraz z napisem „Waliłbym”². Atak na nią i przemoc wobec kobiet ogółem była promowana i świętowana. Inni także odzywali się w sprawie nagrania i ujawniali zdobyte dane. Reakcje liberalnych feministek były przewidywalnie rozczarowujące i podkreśliły wiele niedociągnięć ich politycznego projektu. Niektóre rozważały, czy do ataku doszłoby pod władzą Hilary. Inne określiły Louise jako ofiarę, i w wielu przypadkach osobę bezprzemocową. Krążyły narracje twierdzące, że była zaatakowana gdy próbowała łagodzić sytuację i zapobiec przemoc bez prowokacji, podczas pokojowego protestu. Założono upłciwiony pacyfizm, a przemoc przedstawiono jako coś dokonanego na Louise (jako kobiecie), lecz nie jako coś, czego Louise (jako kobieta) mogła, lub chciała się podjąć. Ramię w ramię z tymi twierdzeniami szły wezwania do włączenia policji i aresztowania Damigo. W typowym stylu więziennego feminizmu jako właściwe odpowiedzi na tą sytuację zaproponowano więcej policji, kryminalizacji i aresztowań. Reakcje lewicy nie były znacząco lepsze i odsłaniały seksizm zakorzeniony w polityce antyfaszystowskiej. Posty, zdjęcia i memy na temat wydarzenia były protekcyjne i krytykowały Damigo nazywając tchórzostwem atak na kobietę (w założeniu słabszą i niegroźną). Pomimo długiej historii kobiet ryzykujących w walce z faszyzmem, spór fizyczny był niejawnie przedstawiony jako domena mężczyzn. Nawet w rzekomo postępowych kręgach, obraz antyfaszyzmu jest ucieleśniony w mężczyźnie; często białym, zapożyczającym swoją estetykę z europejskich ruchów antyfaszystowskich. W oparciu o milczące wyparcie kobiecej sprawczości, rozmowy o Louise toczyły się wokół tożsamości (jej kobiecości) zamiast wokół działań i polityki. Na koniec, lecz z pewnością nie mniej istotnie, to wydarzenie oraz fakt, że przykuło ono taką uwagę wyrażają głęboko zakorzeniony po lewej i po prawej stronie rasizm. Kobiety są atakowane cały czas, biali suprematysty biją kobiety cały czas, a kobiety niebiałe odczuwają to nieproporcjonalnie. Doświadczenie Louise stało rozpowszechnione i spowodowało takie zainteresowanie bez wątplenia dlatego, że jest białą, konwencjonalnie atrakcyjną cis kobietą. Skrajna prawica w ostatnich latach rosła w siłę, a ich koncepcje znajdowały odbiorców. Najpierw na poziomie oddolnych działań, a z czasem coraz częściej na

² CrimethInc. (2018). How Anti-Fascists Won the Battles of Berkeley – 2017 in the Bay and Beyond: A Play-by-Play Analysis. CrimethInc. Pobrane z: <https://crimethinc.com/2018/01/03/how-anti-fascists-wonthe-battles-of-berkeley-2017-in-the-bay-and-beyond-a-play-by-play-analysis>.

poziomie polityk instytucji ideologia skrajnej prawicy ma rosnący wpływ. Nie tylko skrajna prawica urosła jako ruch, ale jej idee przeszły z marginesu do głównego nurtu. Sytuacja jest ponura, ale nie beznadziejna. Musimy poznać naszego wroga i mamy przed sobą wiele pracy. Jednak opcje nam przedstawione pozostawiają wiele do życzenia. Daje się nam wybór między pacyfikującym liberalnym feminizmem „cipkoczapek” i „opiekuńczą policją” a umniejszającym antyfaszyzmem podszytym macyzmem i seksizmem. Wbrew temu tłu ten artykuł zamierza zbadać uwarunkowane płcią wymiary ruchów faszystowskich i antyfaszystowskiego oporu, jak i rozważyć możliwości dla antyfaszyzmu zakorzenionego w feminizmie rewolucyjnym. Na potrzeby tego artykułu używam pojęć faszyzm/faszysta szeroko nawiązując do skomplikowanych i różnorodnych zjawisk zawierających wiele skrajnie prawicowych grup, ideologii i ruchów, wliczając między innymi białych suprematystów, neonazistów, ultra-patriotów, alt-prawicę, identytarystów i tradycjonalistów³. Ten artykuł jest podzielony na trzy, osobne, lecz powiązane ze sobą części mające opisać polityki, praktyki i historie faszyzmu, płci i bojowego oporu. Część 1 zgłębia polityki płci dzisiejszego faszyzmu. Część 2 bada historie kobiecego udziału w oporze antyfaszystowskim, a Część 3 kończy rozważaniem nad wyzwaniem i możliwościami związanymi z rozwijaniem dobitnie feministycznego antyfaszyzmu.

konsekwencje. Bardziej niż na wyniku, skupia się na samym akcie walki. Nie ma miejsca na niuanse ani na uwzględnianie kontekstu, a strategia schodzi na dalszy plan³. Te cechy można opisać jako macyzm, a antyfaszyzm zakorzeniony w macyzmie jest politycznym odpowiednikiem bójk w barze – równie chaotycznej i niebezpiecznej, co niespójnej i często niechlujnej⁴. W przeciwieństwie do tego, antyfaszyzm zorientowany na bojowość zamiast macyzmu, koncentruje się na zaangażowaniu, kolektywności i skuteczności. Nie chodzi tu o wizerunek ani ego; lecz o robienie tego, co trzeba zrobić, wybór metod/ taktyk najlepiej dopasowanych do sytuacji i spojrzenie na szerszy, wyzwoleńczy obraz. To podejście łączy politykę antyfaszystowską z feminizmem i konceptualizuje wyzwolenie płciowe jako niepodlegającą negocjacji element antyfaszyzmu. Taka polityka wychodzi od zrozumienia, że opór antyfaszystowski to nie tylko jedno zjawisko – obejmuje wiele różnych rodzajów działań i dużą różnorodność ról. Żywotny ruch znajduje miejsce dla dwuletniego dziecka i jego osiemdziesięciodwuletniej babci. Nie oznacza odejścia od polityki ulicznej, taktyk konfrontacyjnych ani stosowania przemocy. Uznaje, że antagonizm i konflikt są nieodłączną częścią polityki antyfaszystowskiej oraz że konfrontacja/przemoc jest zarówno konieczna, jak i uzasadniona w pewnych okolicznościach. Uznaje również, że kobiety, osoby kłir i trans często walczą i angażują się w starcia fizyczne i inne działania o charakterze konfrontacyjnym. Kładzie więc nacisk na obalenie mitu płciowego, że tylko mężczyźni angażują się w takie działania. Poza uznaniem roli polityki walki, kładzie się również nacisk na zwiększenie liczby osób, które uczestniczą w momentach konfrontacji, a tym samym stara się budować komfort i możliwości dla większej liczby kobiet i osób kłir, aby mogły uczestniczyć w działaniach, które zazwyczaj są kodowane jako hipermęskie. Chociaż ceni te działania, antyfaszyzm, który opiera się na bojowości, a nie na macyzmie, wie, że przemoc nie jest odpowiednia we wszystkich sytuacjach, a nawyk wąskiego skupiania się na konfrontacjach fizycznych szkodzi naszym ruchom. Walka nie oznacza zwycięstwa; chodzi o coś więcej. Nawet w przypadku przemocy ulicznej

³ Na przykład nie ma rozróżnienia między różnymi tendencjami po prawej stronie, każdy, od samoidentyfikującego się neonazysty po chrześcijańskich konserwatystów, jest faszystą i należy się z nim konfrontować w ten sam sposób.

⁴ Mówię to głównie w przenośni, ale znam też wiele przykładów, gdy goście wychodzą na piwo do baru i celowo szukają faszystów, by się z nimi pobić. Zazwyczaj wygląda to jak mężczyźni identyfikujący się jako antyfaszyści wdawający się w bójkę w barze z osobami postrzeganymi jako faszyci, gdy może być to niejasne. (Czy ktoś w koszulce faszystowskiego zespołu metalowego jest faktycznie faszystą, czy po prostu lubi ten zespół i nie zna się na polityce?)

³ Fekete, Liz. (2014). Anti-fascism or anti-extremism?. *Race & Class*, 55 (4):str.29–39.

hipermęskich ponad wszystko. Antyfaszyzm nie musi taki być – możemy lepiej. Analizując historię udziału kobiet w ruchach antyfaszystowskich, możemy dostrzec prześliski innego antyfaszyzmu. Wbrew powszechnemu przekonaniu, kobiety były zaangażowane we wszystkie formy i formacje historycznej walki z faszyzmem. Historyczka, feministka Ingrid Strobl maluje żywy obraz, odnosząc się do zaangażowania kobiet w działania antyfaszystowskie, wyjaśnia: „Były aktywistkami w brygadach miejskich, w podziemiu gettowym i oddziałach partyzanckich. Drukowały i kolportowały nielegalną prasę; fałszowały dokumenty; transportowały broń, i uczestniczyły w akcjach zbrojnych. Organizowały ruchy podziemne i powstania w gettach; były kadrami politycznymi i dowódcami wojskowymi grup. [Zajmowały się sabotażem]. Znajdowały kryjówki dla żydowskich dzieci i młodzieży, sprowadzały ich do tych kryjówek, zapewniały im odzież, pieniądze, żywność, fałszywe dokumenty i wsparcie przez miesiące, a czasem lata”². Z tej historii można wyciągnąć wiele inspiracji i lekcji. Nie oznacza to, że wszystkie aspekty tych historii mają zastosowanie w naszej obecnej sytuacji – zmagamy się w zupełnie innym kontekście. Można jednak wyciągnąć cenne wnioski, o których wspomniano powyżej, a te wnioski oferują solidny fundament, na którym można budować antyfaszyzm zakorzeniony w rewolucyjnym feminizmie. W opozycji do antyfaszyzmu ukształtowanego przez maczyzm, rewolucyjny feministyczny antyfaszyzm kształtowany jest przez koncepcję bojowości. Zanim omówimy ten drugi, warto przyjrzeć się pierwszemu. Istnieje pewien wątek, który przewija się przez ruchy antyfaszystowskie, i choć nie definiuje on współczesnego antyfaszyzmu wyłącznie, jest on wpływowy i wart odnotowania. Tym wątkiem jest orientacja/postawa skłaniająca się ku macyzmowi. Ta skłonność wyraża się brawurą i dogmatyczną wojowniczością i prowadzi do stanowiska politycznego, które priorytetowo traktuje konfrontację, jednocześnie mniej lub bardziej ignorując (lub przynajmniej bagatelizując) inne aspekty walki. Reprodukując niektóre z najgorszych cech hegemonicznej męskości z samozadowolonym zapałem i uważa dyskusję o takich rzeczach jak seksizm za niepotrzebnie dzielącą i odciągającą od „ważnych spraw”. Ten nurt dotyczy niemal wyłącznie konfliktu fizycznego z faszystami, gdzie jeśli nie jesteś chętna lub zdolna do walki, nie jesteś antyfaszystką. Jest indywidualistyczny i skłania się ku orientacji robienia tego, co się chce, bez względu na

² Strobl, Ingrid. (2018). *Partisanas: Women in the Armed Resistance to Fascism and Germany Occupation 1936–1945*. AK Press: Oakland.

CZĘŚĆ 1 – PŁCIOWE PROGRAMY POLITYCZNE FASZYZMU: POPRZEZ WACHLARZ FASZYSTOWSKICH SEKSIZMÓW

„Faszyzm, zatem, jest pogłębieniem, bardziej bojowym przedłużeniem patriarchalnych relacji między mężczyznami, a kobietami, które wytrzymały poprzez wieki. Jest pogorszeniem fantazji, przemocy, oraz zniekształconych żądź, które długo się uchowały w społeczeństwach europejskich i tych z nowego świata, które z nich wynikły. Bardziej niż rzeczą, kategorię osobną od innych społecznych i politycznych systemów, faszyzm jest procesem, który może łatwo się powtórzyć, i w którym widzimy mężczyzn, i ich grupy, które tą podróż podjęły”¹.

Po śmierci Heather Heyer w Charlottesville, organizator wydarzenia Unite The Right udzielił komentarza, w którym powiedział, że Heather była „grubą, obrzydliwą komunistką” a jej śmierć była „zapłatą”². W podobnym stylu komentarze w internecie świętowały jej zabójstwo i nazywały ją „bezużyteczną dziwką” na podstawie tego, że „bezdzienna 32-latką jest obciążeniem dla społeczeństwa i nie ma wartości”³. Oprócz bycia atakowaną za jej antyfaszystowską politykę, Heather była atakowana za bycie kobietą.

¹ Wilson, Jason. (2018). What do incels, fascists and terrorists have in common? Violent misogyny. The Guardian. Pobrane z: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/may/04/what-do-incels-fascists-and-terrorists-have-in-common-violent-misogyny>.

² Wilford, Greg. (2017). Heather Heyer: Charlottesville neo-Nazi rally organizer describes protester's death as 'payback'. The Independent. Pobrane z: <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/jason-kessler-charlottesville-virginia-white-supremacist-rally-heather-heyer-payback-communist-a7903381.html>.

³ Oppenheim, Maya. (2017). GoDaddy Bans Neo-Nazi Site Daily Stormer for Defaming Charlottesville Victim Heather Heyer. The Independent. Pobrane z: <http://www.independent.co.uk/>

Podczas Marszu Kobiet w 2018 roku w Seattle pojawiły się plakaty z hasłem „Uczyńmy ponownie z kobiet własność” („Make women property again”)⁴. W tym samym czasie na podobnym marszu w Providence członkowie białej nacjonalistycznej grupy Vanguard America pojawili się z banerem o treści „feministki zasługują na sznur”⁵. W Międzynarodowy Dzień Kobiet, w artykule na popularnej stronie neonazistowskiej zaproponowano obchodzenie „Międzynarodowego Dnia Palenia Wiedźm” i „Międzynarodowego Dnia Gnębienia Żdzir”, ponieważ „jest to tylko sprawiedliwe, jeśli nagradzamy ORAZ karzemy”⁶. Ledwie kilka lat wcześniej na obchodach Międzynarodowego Dnia Kobiet w Szwecji, neonaziści zaatakowali tłum i poważnie zranili pięć kobiet⁷. W zeszły czerwiec [2019 – red.] w Santiago feministyczny marsz wspierający darmową i legalną aborcję w Chile został zaatakowany przez faszystowską grupę Social Patriotic Movement (Ruch Społecznych Patriotów). Kilkuset członków grupy – niesławnej za opisywanie feministek jako zwierzęta, które powinno się sterylizować – próbowało zablokować marsz i w tym procesie pokryli ulice zwierzęcą krwią, fizycznie zaatakowali demonstrantki i ranili trzy kobiety⁸. Takie przykłady wydają się nie kończyć. Wydarzenia takie jak to zachodzą coraz częściej, w miarę jak skrajni prawicowcy potępiają rolę feminizmu w propagowaniu „kulturowego marksizmu” i niszczeniu „zachodniej cywilizacji”⁹. Powtarzając idee głoszone przez nazistowskie Niemcy, że emancypacja kobiet „zniszczy niemiecką rasę i doprowadzi do wprowadzenia bolszewizmu”. Feminizm (i kobiety) nadal są wrogiem¹⁰. Wtedy, jak i dzisiaj, patriarchy jest fundamentem faszyzmu.

life-style/gadgets-and-tech/daily-stormer-godaddy-bans-charlotteville-victim-heatherheyer-victim-fat-slut-defame-uva-neo-nazi-a7891856.html.

⁴ Cooper, Cloee. (2018). White Nationalist Groups Turn Up At 2018 Women’s Marches. Political Research Associates. Pobrane z: <https://www.politicalresearch.org/2018/02/02/white-nationalist-groups-turn-up-at-2018-womens-marches/>.

⁵ tamże.

⁶ Batty, Roy. (2018). Womyn Throw Protest on International Womyn’s Day. Daily Stormer. Pobrane z: <https://dailystormer.name/womyn-throw-protest-on-international-womyns-day/>.

⁷ Sager, Maja & Mulinari, Diana. (2018). Safety for whom? Exploring femonationalism and care-racism in Sweden. Women’s Studies International Forum, 68: 149–156.

⁸ Black Rose/Rosa Negra. (2018). We Are Not Afraid: Chilean Feminism Rises in the Face of Fascist Attacks – Black Rose/Rosa Negra Statement on Opposing the Fascist Attacks and Stabbing of Three Feminist Activists in Chile. Black Rose Anarchist Federation. Retrieved from <http://blackrosefed.org/we-are-not-afraid-chilean-feminism/>.

⁹ Luger, Joseph. (2017). Cultural Marxism is the #1 Enemy of Western Civilization. Western Mastery. Pobrane z: <http://www.westernmastery.com/2017/03/23/cultural-marxism-is-the-1-enemy-of-western-civilization/>.

¹⁰ Loroff, Nicole. (2011). Gender and Sexuality in Nazi Germany. Constellations, 3 (1): 49–61.

WNIOSKI: NAPRZECIW MACYZMOWI, ZA BOJOWOŚCIĄ

Częścią wzmocnienia polityki antyfaszystowskiej jest walka z hipermęskością i dominującą białością w przestrzeniach antyfaszystowskich... Zamiast odrzucać je jako kwestie drugorzędne, pozostające w tyle za głównym celem, jakim jest konfrontacja z faszystami, sprawiedliwość dla osób niepełnosprawnych, antyracizm i feminizm powinny znaleźć się na pierwszym planie każdej rewolucyjnej analizy... Oznacza to również uznanie, że antyfaszyzm jest niezbędnym, ale niewystarczającym rozwiązaniem politycznym problemów naszych czasów.”¹

Mizoginia jest fundamentalnym filarem współczesnej polityki skrajnie prawicy; nie jest to tylko dygresja. Wraz z rozwojem ruchów skrajnie prawicowych w ciągu ostatnich kilku lat, a ostatnio także z odradzaniem się tych ruchów i ich odrażających idei w partiach politycznych i instytucjach rządzących, kluczowe jest, aby zrozumieć, z czym się mierzymy. Częścią tego, z czym się mierzymy, jest wzrost sił politycznych ukształtowanych przez odmiany silnie patriarchalnej ideologii, a tym samym sił, które dążą do ustanowienia (a raczej, dokładniej mówiąc, poszerzenia) nie tylko supremacji białych, ale supremacji białych mężczyzn. Ta rzeczywistość rozpaczliwie domaga się reakcji – to narastający koszmar, który zbyt szybko staje się normą, a jedyną reakcją jest walka. Niestety, gotowe opcje, które nam przedstawiono, pozostawiają wiele do życzenia. Z jednej strony liberalny feminizm fundamentalnie nie ma siły przebiccia, by sprostać obecnemu klimatowi politycznemu, co prowadzi do ślepego zaufania dozwolonych marszów, kampanii wyborczych i polityki różowych czapek z uszami. Z drugiej strony, antyfaszyzm jest nękanym przez macyzm, co prowadzi do wysoce redukcjonistycznego pojmowania walki i gloryfikowania aktywności

¹ Editorial Committee. (2017). Building Everyday Antifascism. Upping the Anti. Retrieved from <http://uppingtheanti.org/journal/article/19-building-everyday-anti-fascism/>.

znaczna część tej pracy nie była wykonywana pod etykietą antyfaszystowską, nie czyni jej to mniej istotną. Te historie i ich kontynuacja są kluczowe dla konceptualizacji i zaangażowania w walkę antyfaszystowską.

Przechodząc do ostatniego punktu, ostatnią refleksją jest powiązanie antyfaszyzmu z bardziej ambitnymi celami rewolucyjnymi. Antyfaszyzm sam w sobie jest walką siłą rzeczy ograniczoną. Jest to ruch reaktywny i defensywny, który, choć niezwykle ważny, stanowi raczej punkt wyjścia niż pożądany cel. W przeszłości wiele grup opierało swoją antyfaszystowską działalność na zaangażowaniu w rewolucję i dążyło do szerszej wizji zbiorowego wyzwolenia i transformacji społecznej. Antyfaszyzm nie był pojedynczą walką, lecz nakładającym się zespołem walk toczących się jednocześnie. Była to wojna antyfaszystowska, ale także wojna domowa i walka klasowa o gruntowne zmiany społeczne, polityczne i gospodarcze.

Zaczynając od tego twierdzenia, ta sekcja skupia się na tym gdzie i jak kwestia płci wpisuje się w faszyzm. W tym celu badam wzrost Alt-Prawicy, różniące się perspektywy na płęć i seksualność, które można znaleźć wśród współczesnej skrajnej prawicy i na koniec rozważam rolę wzorca „białej kobiecej ofiary” we wzmacnianiu białej supremacji.

Aktywiści Praw Mężczyzn, „Manosfera” i wzrost Alt-Prawicy Współczesny powrót i rozrost ruchów skrajnie prawicowych w Północnej Ameryce był często łączony ze wzrostem Alt-Prawicy. W skrócie od alternatywnej prawicy, Alt-Prawicę można rozumieć jako luźno zorganizowany zbiór tendencji ideologicznych, grup, podcastów, stron internetowych, think tanków i osób tworzących nowy rodzaj białej supremacji. Inspirują się myślą identarystów Europejskiej Nowej Prawicy i są powiązani „pogardą dla zarówno liberalnego multikulturalizmu i konserwatywnego głównego nurtu”¹¹ oraz „stanowczym oporem wobec wszelkich propozycji społeczno-ekonomicznych, kulturowych i politycznych opartych na egalitaryzmie i wspólnotowości”¹². O ile najlepiej znani są ze swoich polityk białej supremacji i antysemityzmu, polityki mizoginii także je kształtują. Patriarchalna ideologia kształtuje Alt-Prawicę u podstaw, a mizoginia jest niewątpliwie jedną z jej głównych kolumn¹³. Alt-Prawica nawołuje nie tylko do białej supremacji, ale bardziej konkretnie do białej męskiej supremacji¹⁴. Seksizm, bardziej niż rasizm, jest ścieżką wstępu dla wielu, którzy dołączyli do Alt-Prawicy¹⁵. Romano tłumaczy: „Podstawowa koncepcja tego, że 'kobiety za bardzo wydostają się spod kontroli' jest patriarchalnym wspólnym mianownikiem. Doskonale zgrywa się z męską wściekłością wobec aktywizmu 'sprawiedliwości społecznej', która z kolei otwiera drogę do zakorzenienia

¹¹ Lyons, Matthew N. (2017). CTRL-ALT-DELETE: The origins and ideology of the Alternative Right. Political Research Associates. Pobrane z: <https://www.politicalresearch.org/2017/01/20/ctrl-alt-delete-report-on-the-alternative-right/>.

¹² Koulouris, Theodore. (2018). Online misogyny and the alternative right: debating the undebatable. *Feminist Media Studies*, 18 (4): 750761. P.755.

¹³ Sunshine, Spencer. (2017). Three Pillars of the Alt-Right: White Nationalism, Antisemitism, and Misogyny. Political Research Associates. Retrieved from <https://www.politicalresearch.org/2017/12/04/three-pillars-of-the-alt-right-white-nationalism-antisemitism-and-misogyny/>.

¹⁴ Lyons, Matthew N. (2017). The alt-right hates women as much as it hates people of colour. *The Guardian*. Pobrane z: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/may/02/alt-right-hates-women-non-white-trump-christian-right-abortion>.

¹⁵ Romano, Aja. (2018). How the alt-right's sexism lures men into white supremacy. *Vox*. Pobrane z: <https://www.vox.com/culture/2016/12/14/13576192/alt-right-sexism-recruitment>.

się białemu nacjonalizmowi i białej supremacji”¹⁶. Aby zrozumieć tę dynamikę warto spojrzeć na poprzedników ruchu Alt-Prawicowego. Niezliczona ilość osób zauważyła związek między Alt-Prawicą i tak zwaną „manosferą”, twierdząc że jedna pochodzi w części z drugiej i pozostają ze sobą powiązane¹⁷. Powstająca w okolicy 2010 manosfera jest najprościej definiowana jako „internetowa, antyfeministyczna męska subkultura gwałtownie rozrastająca się w ostatnich latach, w większej części poza tradycyjną prawicą”¹⁸. Zawiera sieć internetowych stron, forów blogów i filmów, które skupiają się na sprawach mężczyźni, dzielą szowinistyczną orientację i są zjednoczone poprzez nacisk na męskim poczuciu bycia ofiarą. Ci w nią zaangażowani opowiadają się przeciwko tyranii wojowników sprawiedliwości społecznej i kultury politycznej poprawności, oraz potępiają feminizm i ruchy dążące do równości za wszczynanie społecznego upadku. Manosfera po raz pierwszy zwróciła na siebie publiczną uwagę w 2014 z kontrowersją „Gamergate” w której podjęto dużą kampanię internetową przeciwko kobietom pracującym w przemyśle gier video opowiadającym się przeciwko seksizmowi. Wspierający „Gamergate” twierdzili, że kampania broniła wolności słowa i walczyła o etykę dziennikarską, lecz w praktyce kampania oznaczała wyraźny atak na kobiety w branży. Słowami jednej z osób badających „Ta kampania przekształciła rozproszone prześladowanie kobiet online w skoordynowane ataki na konkretne kobiety, które doświadczyły fali mizoginistycznych obelg, gróźb gwałtu i śmierci i upowszechniania ich danych osobowych”¹⁹. To wydarzenie było zwiastunem zapowiadającym powstanie Alt-Prawicy i dającym wgląd w przyszłość²⁰. Faktycznie, taktyki wykute przez Gamergate takie jak prześladowanie online, skoordynowane znęcanie się i upowszechnianie danych osobowych zostały podjęte przez Alt-Prawicę i stały się

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Nagle, Angela. (2017). Kill All Normies: Online culture wars from 4chan and Tumblr to Trump and the alt-right. Alresford: Zero Books.

¹⁸ Lyons, Matthew N. (2017). CTRL-ALT-DELETE: The origins and ideology of the Alternative Right. Political Research Associates. Retrieved from <https://www.politicalresearch.org/2017/01/20/ctrl-alt-delete-report-on-the-alternative-right/>

¹⁹ Lyons, Matthew N. (2016). Alt-right: more misogynistic than many neo-Nazis. Threewayfight. Pobrane z: <http://threewayfight.blogspot.com/2016/12/alt-right-more-misogynistic-than-many.html>.

²⁰ Romano, Aja. (2018). How the alt-right's sexism lures men into white supremacy. Vox. Retrieved from <https://www.vox.com/culture/2016/12/14/13576192/alt-right-sexism-recruitment>.

do niepokoju”⁸. Co prowadzi do czwartego spostrzeżenia: połącz politykę antyfaszystowską z feminizmem i skonceptualizuj wyzwolenie płciowe jako niepodlegający negocjacji element antyfaszyzmu. Oznacza to skupienie się na kwestiach płci, poważne traktowanie polityki trans i walki klir oraz nietraktowanie tych kwestii jako spraw peryferyjnych. Powiązane z tym piąte spostrzeżenie dotyczy wartości autonomii i autonomicznego organizowania się. Tworzenie autonomicznych przestrzeni i/lub dążenie do autonomii organizacyjnej było kluczowe dla wielu historycznych grup antyfaszystowskich. Wiele kobiet znalazło się w sytuacji, w której walczyły z faszyzmem i o rewolucyjną zmianę, jednocześnie naciskając na swoje ruchy, by poważnie traktowały ucisk ze względu na płeć. Aby stawić czoła tej złożonej walce, kobiety zakładały odrębne organizacje, aby podjąć się pracy, która w innym przypadku została by zignorowana. Po szóste, spojrz na inne tradycje antyrasistowskiego i antykolonialnego oporu i sięgnij po nie, a nie tylko te najczęściej kojarzone z antyfaszyzmem. Popularne opisy historii antyfaszystowskiej faworyzują Europę i nieproporcjonalnie koncentrują się na białych działaczach. Prototypowy bohater antyfaszystowski jest przedstawiany nie tylko jako mężczyzna, ale jako biały, ignorując wszystkie inne historie. Istnieje niezwykle długa tradycja walki czarnych i rdzennych ludów, jednak często jest ona pomijana i nieuznawana. Jegroo zauważa: „Podczas gdy wielu ludzi myśli o białych anarchistach wybijających szyby i bijących nazistów, gdy mówią o antyfaszyzmie, czarni na półkuli zachodniej zasadniczo od wieków zajmują się działalnością antyfaszystowską. Po prostu nie jest ona tak postrzegana”⁹. Zwłaszcza w Ameryce Północnej – kontynencie zdefiniowanym przez kolonializm osadniczy, ludobójstwo rdzennej ludności i antyczarność – ruchy wyzwolenia czarnych i dekolonialne, jawnie lub pośrednio, angażują się w walkę z faszyzmem od setek lat¹⁰. Chociaż

⁸ Bray, Mark. (2017). The Long History of Antifa. Progressive. Retrieved from <http://progressive.org/dispatches/the-long-history-of-antifa/>.

⁹ Jegroo, Ashoka. (2017). Fighting Cops and the Klan: The History and Future of Black Antifascism. Truthout. Retrieved from <https://truthout.org/articles/fighting-cops-and-the-klan-the-history-and-future-of-black-antifascism/>.

¹⁰ Przykładów jest niezliczona ilość. Przed szczytem ruchu na rzecz praw obywatelskich, czarni aktywiści, tacy jak Mabel i Robert Williams, pracowali nad uzbrojeniem czarnoskórych i uczyli ich, jak bronić się przed Ku Klux Klanem. Czarne Pantery zorganizowały w 1969 roku ogólnokrajową konferencję na temat antyfaszyzmu (Narodowa Konferencja Rewolucyjna na rzecz Zjednoczonego Frontu Przeciwko Faszyzmowi). Wielu czarnoskórych intelektualistów teoretyzowało rolę faszyzmu w Ameryce, a także wiele zrobiło, aby wskazać policję (i zorganizować się przeciwko niej) jako głównym sprawcom faszystowskiej przemocy.

klubów kibiców piłkarskich „ultra”⁵ są w porządku, ale mają ograniczenia⁶.

Jeśli chcemy rozwinąć silny ruch oporu, nie możemy skupiać się niemal wyłącznie na aktywności fizycznej i/lub przestrzeniach tradycyjnie zdominowanych przez mężczyzn⁷. Ważne jest, aby przestrzenie, role i działania uwzględniały różnorodność i zróżnicowanie życia społecznego – na przykład biorąc pod uwagę takie czynniki jak sprawność i wiek. Historycznie istniało wiele antyfaszystowskich przestrzeni kulturalnych. Należały do nich między innymi grupy czytelnicze, kluby towarzyskie, kuchnie zbiorowe, żłobki, organizacje pracownicze i stowarzyszenia sportowe. Po trzecie, kolejny wniosek dotyczy skłonności do kojarzenia określonych rodzajów aktywności z określonymi typami ciał. W przeciwieństwie do tendencji do utożsamiania kobiet z biernością i brakiem przemocy, kluczowe jest uznanie, że polityka walki nie jest wyłącznie domeną mężczyzn. W całej historii oporu antyfaszystowskiego, aż po dziś dzień, kobiety, osoby klir i transpłciowe brały udział w zbrojnych powstaniach, inicjatywach samoobronnych, konfrontacjach fizycznych, skoordynowanych atakach i różnych innych formach przemocy. Krytykowanie takich działań jako z natury męskich i wykluczających wszystkich innych, marginalizuje różnorodne głosy osób zaangażowanych w taktyki konfrontacji, a ponadto utrwała ograniczające stereotypy płciowe. Niemniej jednak prawdą jest również, że antyfaszyzm ma problemy z seksizmem i patriarchalnymi zachowaniami i „że ilekroć konfrontacja jest częścią repertuaru, stanowi dodatkowy powód

⁵ Anonymous. (2017). On Ultras and Militant Structures. It's Going Down. Retrieved from <https://itsgoingdown.org/on-ultras-and-militant-structures/>.

⁶ W ramach tego uwzględniłabym również wyolbrzymianie określonej estetyki. Bycie w zgodzie z określonym stylem lub subkulturą jest ok, ale może ograniczać. Elegancka kurtka sportowa Adidas; Elegancka koszulka polo Freda Perry'ego itp., przynajmniej w niektórych miejscach, antyfaszyzm ma specyficzną, europejską estetykę. Odziedziczona po zdominowanych przez białych subkulturach punkowych, z których wyłonił się współczesny antyfaszyzm, estetyka ta może utrudniać walkę, jeśli antyfaszyzm jest postrzegany wyłącznie lub kojarzony z określonym dresscode'em. Estetyka nie powinna być substytutem ani nie powinna być przedkładana nad politykę.

⁷ Siłownie antyfaszystowskie są świetne, a antyfaszystowskie kluby piłkarskie mogą być pożyteczne. Ale co z antyfaszystowskim stowarzyszeniem sąsiedzkim? Albo opowiadaniem dzieciom antyfaszystowskich historii, albo antyfaszystowskim programem żywnościowym? A może antyfaszystowski dzień w salonie kosmetycznym albo antyfaszystowska liga roller derby? Lista mogłaby być dłuższa.

powszechnym narzędziem skrajnej prawicy²¹. Świat manosfery składa się z wielu nachodzących na siebie kręgów, między innymi Aktywistów Praw Mężczyzn (Men's Rights Activists - MRA), artystów podrywu (Pick-Up Artists - PUA), Mężczyzn Idących Własną Drogą (Men Going Their Own Way - MGTOW) i inceli. Pierwsi z nich, Aktywiści Praw Mężczyzn (MRA) twierdzą, że system prawny media i szersze społeczeństwo dyskryminują mężczyzn. Mówią oni o mizandrii, tłumacząc, że to mężczyźni (a nie kobiety) są opresjonowani i pokrzywdzeni, oraz są rzecznikami w wielu sprawach takich jak samobójstwa, przemoc domowa i prawo do opieki nad dziećmi. Kluczowa jest przenośnia „czerwonej pigułki”. Przywołuje się ją do opisanego swojego przebudzenia wobec mrocznych prawd naszego świata takich jak „feminizm jest toksyczny, a seksizm nie istnieje, mężczyźni mają cięższej niż kobiety a wszystko czego o związkach uczą media to kłamstwa”²². Paul Elam, założyciel wpływowej strony A Voice For Men (Głos dla mężczyzn) promował bicie kobiet²³ i jest niesławny z komentarza „jest wiele kobiet, które dostają łomot ponieważ są na tyle głupie (i często aroganckie) żeby kroczyć przez życie z odpowiednikiem neonowego szyldu nad ich pustymi, narcystycznymi główkami o treści JESTEM GŁUPIĄ, KNUJĄCĄ DZIWKĄ – BŁAGAM ZGWAŁĆ MNIE”²⁴. Ich jadowita nienawiść wobec kobiet jest niepodważalna.

Przechodząc do następnej kategorii, Artyści Podrywu (PUA) skupiają się na pomaganiu mężczyznom w nauce podrywania kobiet i manipulowania nimi w celach seksualnych. Mówią oni o „grze” i mają obsesję na punkcie hierarchii mężczyzn alfa/beta oraz orędują za drapieżniczą seksualnością opartą na narzucaniu dominacji²⁵. Jeden z ich najbardziej znanych przedstawicieli, Daryush Valizadeh piszący pod imieniem Roosh V na stronie Return of Kings (Powrót Królów) opowiadał się za legalizacją gwałtu na

²¹ Lees, Matt. (2016). What Gamergate should have taught us about the 'alt-right'. The Guardian. Retrieved from <https://www.theguardian.com/technology/2016/dec/01/gamergate-alt-right-hate-trump>.

²² Tait, Amelia. (2017). Spitting out the Red Pill: Former misogynists reveal how they were radicalized online. NewStatesman. Retrieved from <https://www.newstatesman.com/science-tech/internet/2017/02/reddit-the-red-pill-interview-how-misogyny-spreads-online>.

²³ Lyons, Matthew N. (2017). CTRL-ALT-DELETE: The origins and ideology of the Alternative Right. Political Research Associates. Retrieved from <https://www.politicalresearch.org/2017/01/20/ctrl-alt-delete-report-on-the-alternative-right/>

²⁴ Nagle, Angela. (2017). Kill All Normies: Online culture wars from 4chan and Tumblr to Trump and the alt-right. Alresford: Zero Books. P. 91.

²⁵ Tamże str.88-89

terenie prywatnym²⁶. W maju 2014 Elliot Rodger ranił 14 i zabił 6 osób na Uniwersytecie Kalifornijskim gdzie miał nadzieję „dokonać rzezi na każdej jednej rozpieszczonej, zarozumiałej blond szmacie”²⁷. Jego manifest stwierdzał między innymi, że fora PUA potwierdziły jego teorie „o tym jak kobiety są zepsute i zdegenerowane naprawdę”²⁸. Kontynuując wzduż śmietnika w następnej kolejności mamy Mężczyzn Idących Własną Drogą (MGTOW). MGTOW to w zasadzie męscy separatyści – decydują się unikać wszelkich relacji z kobietami w ramach „protestu wobec kultury zniszczonej przez feminizm”²⁹. Strony takie jak MGTOW.com orędują za niezależnością mężczyzn wobec kobiet, ważnością zachowania męskości i rozmawiają o walce współczesnego mężczyzny o swoją niepodległość. Ich teksty są „przepełnione odwołaniami do 'dziwki', która zdradzi, zostawi, wykorzysta cię dla pieniędzy” i dyskusjami o tym jak „kobiety wkręcą ich w wychowywanie dzieci, które nie są ich, celowo zajdą w ciążę, żeby złapać ich w pułapkę, albo kłamliwie oskarżą ich o gwałt”³⁰. Co do zasady, kobiety są postrzegane jako zdegenerowane i niegodne zaufania szmaty zaprogramowane do niszczenia żyć mężczyznom. Na koniec, incele (Involuntary Celibate – w mimowolnym celibacie) są subkulturą przeważnie młodych mężczyzn którzy identyfikują się jako osoby w mimowolnym celibacie. Pod wpływem uczucia niespełnionego seksualnego uprawnienia mówią o połknięciu „czarnej pigułki”³¹ i postrzegają swoją sytuację – zdefiniowaną przez brak romantycznych i seksualnych relacji – jako niemożliwą do zmiany. Sparrow wyjaśnia: „Incele rozumieją biologię jako przeznaczenie. Postrzegają się jako przegranych w genetycznej loterii. Sami określają się jako bety, skazani poprzez swoje twarze i budowę ciała na wieczne osamotnienie, podczas gdy kobiety (nazywane przez nich Stacy) wyszukują umiśnionych, przystoj-

²⁶ Anonymous. (2016). The Rich Kids of Fascism: Why the Alt-Right Didn't Start with Trump, and Won't End With Him Either. It's Going Down. Retrieved from <https://itsgoingdown.org/rich-kids-fascism-alt-right-didnt-start-trump-wont-end-either/>.

²⁷ DiBranco, Alex. (2017). Mobilizing Misogyny. Political Research Associates. Retrieved from https://www.politicalresearch.org/wp-content/uploads/2017/03/PE_Winter2017_DiBranco.pdf.

²⁸ Tamże.

²⁹ Nagle, Angela. (2017). Kill All Normies: Online culture wars from 4chan and Tumblr to Trump and the alt-right. Alresford: Zero Books. P. 92.

³⁰ tamże str.92–93.

³¹ Zasadniczo bardziej nihilistyczna wersja „czerwonej pigułki”. Poznali oni mroczne prawdy świata, ale w przeciwieństwie do innych grup należących do manosfery, które postanowiły podjąć wyzwanie i zmienić tą rzeczywistość, incele postrzegają swoją sytuację jako zasadniczo niezmienną. Ich sytuacja, a szerzej, ich życie, jest beznadziejne.

stowskich. Nie mają one charakteru uniwersalnego ani normatywnego, lecz jedynie kontekstowy i sugestywny.

Po pierwsze, należy szeroko pojmować opór antyfaszystowski i zaangażować się w wielowarstwową walkę. Należy przyjąć różnorodne strategie i taktyki organizacyjne oraz odejść od tendencji patrzenia na walkę antyfaszystowską w kategoriach hierarchii, w której pewne formy aktywności (np. walka, zaangażowanie w formalne organizacje polityczne itp.) są umieszczane na szczycie, a wszystkie inne formy aktywności są postrzegane jako drugorzędne i mniej ważne. Opór antyfaszystowski to nie tylko jedno zjawisko. Obejmuje wiele różnych rodzajów działań i wymaga różnorodności. Opisując zakres działań, w które antyfaszyści angażowali się historycznie, Bravo zauważa, że choć zbrojny opór i ideał „młodego, zdrowego, silnego i najlepiej męskiego” ciała były nieproporcjonalnie gloryfikowane, istniało również miejsce na opór nieuzbrojony, gdzie „ludzka struktura była znacznie mniej ściśle zdefiniowana” i „można było być starym, słabym, niesprawnym fizycznie, schorowanym, a mimo to użytecznym i nie wykluczonym”.³ Opór był codziennością wielu różnych ciał, od tych, które chwyciły za broń i walczyły z nazistami, po te, które angażowały się w sabotaż, poprzez te, które wspierały tajne działania, po te, które karmiły i ubierały stawiających opór. Obejmował on zarówno formalne, jak i nieformalne zaangażowanie, a także działania indywidualne i zbiorowe. Miał miejsce zarówno w sferze publicznej, jak i prywatnej, obejmował konfrontację fizyczną, edukację publiczną, organizowanie pracy i społeczności, obserwację i gromadzenie informacji, budowę infrastruktury i wiele więcej. Opierając się na pierwszym, drugi wniosek dotyczy zadania budowania antyfaszystowskiej kultury politycznej. Wezwania do rozwijania „fizycznej kultury walki klasowej”⁴ lub tworzenia

³ Bravo, Anna. (2005). Armed and unarmed: struggle without weapons in Europe and in Italy. *Journal of Modern Italian Studies*, 10 (4): 468–484.

⁴ eattle Ultras. (2017). Class Combat. Ultra. Retrieved from <http://www.ultra-com.org/project/class-combat/>.

CZĘŚĆ 3 – UCZĄC SIĘ OD POPRZEDNICZEK: KU ANTIFIE FEMINISTYCZNEJ

„Spiskujemy; oddychamy razem. Dzielimy się tym, co otrzyaliśmy od tych, które były przed nami. Staramy się iść obok siebie. Ale co zaniemiemy ze sobą za horyzonty wyzwolenia, do których wspólnie się zbliżymy? Jakie historie będą kształtować nasze wspólne działania? Jakie energie solidarności i kreatywności ożywią te ruchy?”¹

Przywołując historię udziału kobiet w antyfaszyzmie, można wyciągnąć szereg wniosków i zastosować je w naszych czasach. Choć bezkrytyczne wprowadzanie modeli organizacyjnych i idei z innych miejsc i czasów jest problematyczne, czerpanie inspiracji i przemyśleń z różnych źródeł może być użyteczne. Historia z pewnością nie zna wszystkich odpowiedzi, ale może być punktem wyjścia (jednym z wielu). Akemi i Busk, omawiając anarchizm, naciskają, że budowanie „anarchistyczno- feministycznej tradycji historycznej da nam platformę do rozwoju naszej własnej polityki, zrozumienia naszej pracy w kontekście tego, co już zostało zrobione, a następnie posuwania się naprzód... Zawsze istniałyśmy, ale nie zawsze byłyśmy dostrzegane”². To samo można powiedzieć o antyfaszystowskiej feministycznej tradycji historycznej. Mając to na uwadze, proponuję siedem ogólnych spostrzeżeń, które można wydobyć z historii kobiecego oporu antyfaszystowskiego i zastosować do współczesnych zmagania antyfaszy-

¹ Jackson, Rob. (2019). There is No Such Thing as Revolutionary Inheritance. Louise Michel Library Project. Retrieved from <https://louisemichellibraryproject.wordpress.com/2019/02/12/there-is-no-such-thing-as-revolutionary-inheritance/>.

² Akemi, Romina & Busk, Bree. (2016). Breaking the Waves: Challenging the Liberal Tendency within Anarchism. Perspectives in Anarchist Theory. Retrieved from <https://anarchist-studies.org/perspectives/>.

nych mężczyzn (nazywanych Chadami)³². O ile część winy jest zrzucona na innych mężczyzn, incele przede wszystkim obarczają winą za swoją mękę kobiety. W rezultacie, poniżają kobiety w internecie, rozmawiają o najlepszych metodach na ukaranie ich, a w licznych przypadkach nawołują do masowych gwałtów, okaleczeń i zabójstw³³. Wiosną 2018 Alek Minassian wjechał vanem w tłum przechodniów w Toronto zabijając dziesięć osób, ośmioma z których były kobiety³⁴. Godziny przed atakiem napisał post na Facebooku świętujący „Rebelię Inceli”. Po zdarzeniu Jordan Peterson (profesor psychologii i ulubieniec prawicy) nalegał, że tego typu akty przemocy są oczywistą konsekwencją braku partnerek. W odpowiedzi na ten problem Peterson i jego słuchacze proponują przymuszoną monogamię jako racjonalną metodę dystrybucji seksu i zapobiegania masowej przemocy w wykonaniu samotnych mężczyzn. Te różne społeczności internetowe i reprezentowane przez nie różne orientacje patriarchalne wprowadziły wielu niepewnych siebie, cierpiących i marginalizowanych mężczyzn do szerszych faszystowskich idei. Służą tworzeniu kultury zjednoczonej w przekonaniu, że biała męskość jest atakowana a pozycja mężczyzny musi być broniona za wszelką cenę. W kontekście zmian w kapitalizmie i organizacji pracy, razem z wieloma zmianami kulturowo-politycznymi, które rzekomo uprzywilejowują kobiety i „mniejszości” coraz więcej mężczyzn przekonuje się do skrajnej prawicy. Rozważając tą rzeczywistość, Bromma zaświadcza: „Miliony mężczyzn tracą „swoje” kobiety i „swoją” pracę i doprowadza ich to do obłądzenia... Gniew wobec wyłączenia mężczyzn napędza reakcjonistyczne, populistyczne, fundamentalistyczne i faszystowskie trendy w każdej części świata. Te prawicowe ruchy są zazwyczaj prowadzone przez mężczyzn z klasy średniej, wściekłych na utratę przywilejów posiadanych pod wcześniejszym męskim kapitalistycznym ładem. Lecz miliony biednych i zdeklasowanych mężczyzn dołącza, tworząc zjedno-

³² Sparrow, Jeff. (2018). From misery to misogyny: incels and the far right. Overland. Retrieved from <https://overland.org.au/2018/04/from-misery-to-misogyny-incels-and-the-far-right/>

³³ Williams, Zoe. (2018). ‘Raw hatred’: why the ‘incel’ movement targets and terrorises women. The Guardian. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2018/apr/25/raw-hatred-why-incel-movement-targets-terrorises-women>.

³⁴ Beauchamp, Zack. (2018). Incel, the misogynist ideology that inspired the deadly Toronto attack, explained. Vox. Retrieved from <https://www.vox.com/world/2018/4/25/17277496/incel-toronto-attack-alek-minassian>.

czony front mizoginii.”³⁵ Wewnątrz tak zwanego „kanału z MRA do białego nacjonalizmu” mężczyźni zaniepokojeni upadkiem patriarchalnej kultury i ogólnie pogarszającymi się warunkami materialnymi są uwodzeni myślą białej supremacji i ksenofobią. W efekcie przyjmują biały nacjonalizm i opowiadają się za wizją „etnicznie oczyszczonej przyszłości”, „wrogiej wobec kobiecej siły”³⁶. Mizoginia zasiewa ziarna faszyzmu i staje się schodkiem do większych ruchów.

Poprzez wachlarz faszystowskich seksizmów

Ruchy białej supremacji zawsze były splątane z mizoginią. Jak notuje Spencer, ich rozumienie „hierarchii rasowej jest blisko powiązane z innymi hierarchiami społecznymi”³⁷. To powiedziawszy, choć praktycznie wszyscy faszyci są antyfeministami, ich poglądy na płęć i seksualność nie są jednolite. Słowami jednej z osób badających: „Wszyscy na skrajnej prawicy promują męską dominację, lecz jej rodzaje ogromnie się różnią”³⁸. Wśród skrajnej prawicy jest wiele niezgody i częstych debat na ten temat. W kwestii miejsca kobiet, niektórzy opowiadają się za całkowitym wykluczeniem kobiet ze sfer publicznych, podczas gdy inni spierają się, twierdząc że (białe) kobiety mają rolę do odegrania w ruchu białej supremacji. W temacie homoseksualności niektórzy nawołują do eksterminacji wszystkich kłirów, a inni stają za (a nawet świętują) włączenie otwarcie homoseksualnych mężczyzn. Nie ma konsensusu i istnieją znaczące napięcia. Zanim zmapujemy niektóre z nich, warto zaznaczyć punkty zgody jednoczące skrajną prawicę w kwestii płci. Pomimo wielu sporów, są ogólne koncepcje z którymi prawie wszyscy są w zgodzie. Niektóre z nich to: 1) esencjalizm płciowy; 2) różnice płciowe; i 3) hierarchia płciowa. Na samym początku jest idea esencjalizmu,

zdrowie, pierwsza pomoc i inne praktyczne umiejętności. Specjalne kursy polityczne były oferowane dla bardziej „zaawansowanych” członkiń i obejmowały dyskusje na temat polityki, ekonomii, historii i kultury. Równoległe z kursami, AFZ wydało publikacje, „które, oprócz tego, że były narzędziami do rozpowszechniania propagandy, zawierały materiały edukacyjne i teksty polityczne napisane prostym, przystępnym językiem”. Jest to ograniczony opis — garść przykładów ze znacznie obszerniejszej historii. Niemniej jednak, przykłady te są przekonujące, i oferują lekcje, inspirację i inne wnioski dla antyfaszystowskiego oporu w naszych czasach. Aby zgłębić ten temat, w następnej sekcji omówiono niektóre z kluczowych spostrzeżeń, które można wyciągnąć z tych historii.³⁰

³⁵ Bromma. (2012). Exodus and Reconstruction: Working Class Women at the Heart of Globalization. Kersplebedeb. Retrieved from <http://kersplebedeb.com/posts/exodus/>.

³⁶ Gais, Hannah. (2017). The Alt-Right Doesn't Know What to Do With White Women. The New Republic. Retrieved from <https://newrepublic.com/article/145325/alt-right-doesnt-know-white-women>.

³⁷ Sunshine, Spencer. (2017). Three Pillars of the Alt Right: White Nationalism, Antisemitism, and Misogyny. Political Research Associates. Retrieved from <https://www.politicalresearch.org/2017/12/04/three-pillars-of-the-alt-right-white-nationalism-antisemitism-and-misogyny/>.

³⁸ Lyons, Matthew N. (2015). Jack Donovan on men: a masculine tribalism far the far right. Three Way Fight. Retrieved from <http://threewayfight.blogspot.com/2015/11/jack-donovan-on-men-masculine-tribalism.html>.

³⁰ tamże.

Ruchu Wyzwoleńczego”²⁷. Antyfaszystowskie komitety kobiece powstawały w miastach, miasteczkach i wsiach w całym kraju, a członkinie agitowały zarówno na wyzwolonych, jak i niewyzwolonych terytoriach, aby rekrutować nowe kobiety do organizacji²⁸. Po przystąpieniu do organizacji, zakres prac podejmowanych przez kobiety był szeroki i obejmował od typowo upłciowionych zadań, takie jak szycie i pranie, po szpiegostwo i sabotaż. Kobiety dziergały skarpetki i swetry, szyły mundury i robiły buty dla żołnierzy, a także cerowały i prały ich ubrania. Gromadziły żywność, odzież, środki medyczne, pieniądze, broń i amunicję. Przygotowywały kryjówki dla zbiegłych partyzantów „opiekowały się rodzinami aresztowanych i organizowały ucieczki z więzień”. Kobiety działały jako kurierki, przewożąc ważne wiadomości, zakazaną literaturę, rozkazy ataków, broń i materiały wybuchowe po całym kraju.²⁹ Drukowały podziemne gazety, wydawały i rozpowszechniały tajne antyfaszystowskie czasopisma i prowadziły nielegalne stacje radiowe. Rozkopywały ulice, aby utrudnić ruch faszystowskich czołgów i służyły jako strażniczki w wyzwolonych wioskach. Kobiety niszczyły drogi i linie kolejowe, przecinały linie telefoniczne, wysadzały elektrownie i inne strategiczne cele oraz paliły wrogie uprawy. Walczyły również bezpośrednio na froncie, jako pielęgniarki, kucharki i uzbrojone bojowniczk. Lokalne rady AFZ prowadziły szpitale i domy dziecka, zakładały kuchnie publiczne i organizowały zakwaterowanie dla uchodźców. Angażowały się w konstruktywne, społecznie użyteczne projekty, aby zapewnić bardzo potrzebne usługi i opiekę. Oprócz budowania zaangażowania kobiet w ruch oporu, organizacja działała na rzecz agitacji na rzecz praw kobiet i ułatwiała edukację polityczną. AFZ miała „rewolucyjną misję” – pomóc kobietom stać się równymi i zasługującymi obywatelkami przyszłego państwa socjalistycznego”. Konkretnie oznaczało to działanie na rzecz „wyeliminowania analfabetyzmu wśród kobiet, »podniesienia« ich świadomości politycznej i przeszkolenia zawodowego”, aby mogły skutecznie uczestniczyć w procesie budowania socjalizmu. W tym celu organizacja przeprowadziła kompleksową kampanię na rzecz alfabetyzacji, oferując kursy czytania i pisania zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. Oprócz kursu alfabetyzacji, AFZ prowadziła zajęcia ogólnokształcące na tematy takie jak higiena i

²⁷ Bonfiglioli, Chiara. (2014). Women’s Political and Social Activism in the Early Cold War Era. *Aspasia*, 8:1–25. P.5.

²⁸ Strobl, Ingrid. (2008). *Partisanas: Women in the Armed Resistance to Fascism and German Occupation (1936–1945)*. Oakland: AK Press. str. 54.

²⁹ tamże.

rozumiana jako „pogląd, że wszystko i wszyscy mają konieczną naturę, która ich definiuje, materialnie i/lub duchowo”³⁹. Płeć, podobnie jak rasa, jest esencjalna – jest biologicznie uwarunkowanym faktem określającym esencję osoby i kształtuje wszystko od inteligencji poprzez motywacje i słabości aż po wartość. Jest uniwersalną kategorią, nie skonstruowaną społecznie, a niezmiennym wynikiem natury⁴⁰. W oparciu o to rozumienie drugą współdzieloną ideą jest dwudzielnosc płci i konkretne role płciowe. Płeć jest postrzegana jako sztywna i binarna. Ktoś rodzi się mężczyzną, albo kobietą i to nieuchronnie dyktuje ich miejsce w świecie. Każda płeć zawiera wyjątkowy zbiór wrodzonych i z góry określonych cech, a więc mężczyźni są przystosowani do konkretnych ról, a kobiety do innych. Warto podkreślić, że ta pozycja przekłada się na zgodę w opieraniu się koncepcji płci jako niebinarnej, a więc zgodę w oporze (i częstym wdrażaniu przemocy) wobec osób niebinarnych i szerzej transpłciowych. Co do zasady, skrajna prawica współdzieli obrzydzenie wobec osób transpłciowych, a w szczególności wobec trans kobiet które „są postrzegane jako mężczyźni odrzucający swoje naturalne role i przywileje i ’dobrowolnie’ stają się zniecierliwionym tym drugim”⁴¹. Po trzecie i ostatnie, kwestia nierówności i hierarchii płci. Płeć jest koniecznie postrzegana jako hierarchia. Nie tylko mężczyźni i kobiety fundamentalnie się od siebie różnią, ale mężczyźni są od kobiet fundamentalnie lepsi. Nierówność między mężczyznami i kobietami jest efektem biologii i faktem. Niektóre płcie, rasy, umiejętności i orientacje seksualne są po prostu gorsze. Podsumowując, płeć jest określona przez naturę, różnice płciowe są niezmiennicze, oraz istnieje (i jest pożądana) hierarchia, w której mężczyźni dominują i sprawują władzę. Te idee są podstawą na której buduje się płciowa ideologia skrajnej prawicy. Czerpiąc z tych przewodnich wątków wyłania się kilka różnych motywów. Lyon sugeruje w swoim badaniu nad mizoginią i pravicowymi ruchami, że wszystkie skrajnie pravicowe pozycje w temacie płci czerpią z czterech ideologicznych motywów – patriarchalnego tradycjonalizmu, demograficznego nacjonalizmu, męskiego wiązania się poprzez wojnę, oraz tak-jakby-feminizmu⁴². Jako część tej struktury,

³⁹ Anonymous. (2017). *The Unquiet Dead: Anarchism, Fascism, and Mythology*. str.11.

⁴⁰ Burley, Shane. (2017). *Fascism Today: What It Is And How To End It*. Chico: AK Press. str. 51.

⁴¹ Tamże str. 91

⁴² Lyons, Matthew N. (2005). *Notes on Women and Right-Wing Movements. Three Way Fight*. Retrieved from http://threewayfight.blogspot.com/2005/09/notes-on-women-and-right-w_112787003380492443.html.

patriarchalny tradycjonalizm jest najczęściej wyrażany w kategoriach religijnych, promuje sztywne tradycyjne role płciowe i podkreśla rodzinę nuklearną (rodzina dwupokoleniowa składająca się z rodziców [zwykle małżonków] i ich biologicznych dzieci) jako mechanizm męskiej kontroli nad kobietami. Demograficzny nacjonalizm przede wszystkim zajmuje się reprodukcją. Łączy się z obawą o to, że naród, lub rasa nie odtwarza się dość szybko i/lub że jej jakość spada (np. poprzez mieszanie rasowe) oraz ustanawia, że „rodzenie wielu dzieci” jest główną powinnością kobiety wobec rasy/ narodu⁴³. Męskie wiązanie się poprzez wojnę, również określane jako kult braterstwa broni „podkreśla wojnę (trud, śmiertelne zagrożenie, współdzielone czyny przemocy i morderstwa) jako podstawę dla głębokich emocjonalnych i duchowych więzi między mężczyznami”. Historycznie powiązane z wojną w okopach, współcześnie jest bliżej kojarzone z walkami ulicznymi i bojówkami. Postrzega fizyczną konfrontację jako najważniejszy aspekt życia – fundament na którym wszystko inne jest budowane. Czynności powiązane z cielesnością są wywyższone i chwalone. Jako, że kobiety nie biorą i nigdy nie wezmą udziału w walkach, ich wartość jest postrzegana jako znikoma. Na koniec, tak-jakby-feminizm zakłada konkretne prawa kobiet, choć nie do równości i promuje „poszerzenie roli kobiet w polityce, akceptując męską dominację”⁴⁴. Ruchy mogą czerpać mocno z jednego motywu, bądź mieszanki kilku i może to ulec zmianie z czasem. W związku z tymi „spierającymi się wizjami patriarchy”⁴⁵ podejścia powzięte przez skrajnie prawicowe grupy mogą być rozpatrzone jako wpadające w jedną z dwóch kategorii – odniosę się do nich jako faszyzmu patriarchalnego i faszyzmu mizoginistycznego. W kategorii faszyzmu patriarchalnego kobiety są uważane za niższe, ale użyteczne, i mają rolę do odegrania w ruchu białej supremacji. To podejście reprezentuje niesławne „Czternaście Słów”. Najpopularniejszy slogan białych suprematystów „Czternaście Słów” zazwyczaj zawiera się w dwóch wariantach: We must secure the existence

⁴³ Lyons, Matthew N. (2005). Notes on Women and Right-Wing Movements. Three Way Fight. Retrieved from http://threewayfight.blogspot.com/2005/09/notes-on-women-and-right-w_112787003380492443.html.

⁴⁴ Lyons, Matthew N. (2015). Jack Donovan on men: a masculine tribalism far the far right. Three Way Fight. Retrieved from <http://threewayfight.blogspot.com/2015/11/jack-donovan-on-men-masculine-tribalism.html>.

⁴⁵ Smith, Jack. (2017). The women of the “alt-right” are speaking out against misogyny. They’d prefer absolute patriarchy. Mic. Retrieved from <https://mic.com/articles/186675/the-women-of-the-alt-right-are-speaking-out-against-misogyny-theyd-prefer-absolute-patriarchy#wPFrIUkwL>.

nym przez lokalną milicję faszystowską²². W odpowiedzi na to powstał ruch oporu kierowany przez komunistów i utworzono Narodową Armię Wyzwolenia.²³ Od początku i przez cały czas trwania konfliktu kobiety odgrywały ogromną rolę w partyzanckim ruchu oporu. Jak ujął to jeden z badaczy: „Masowy udział kobiet w kierowanym przez komunistów jugosłowiańskim partyzanckim ruchu oporu jest jednym z najbardziej niezwykłych zjawisk drugiej wojny światowej”²⁴. Podobnie Bonfiglioli opisuje wkład kobiet jako „bezprecedensowy w Europie”, wyjaśniając, że „na szesnaście milionów [oficjalne zapisy] podają, że sto tysięcy kobiet walczyło jako partyzantki, a dwa miliony uczestniczyło w różnych formach wspierania Ruchu Wyzwolenia Narodowego. Obliczono, że około dwudziestu pięciu tysięcy kobiet zginęło w bitwie, a około dwóch tysięcy osiągnęło stopień oficerski”²⁵. Choć godny uwagi, wkład kobiet jako bojowniczek stanowi jedynie część znacznie szerszego obrazu. Kobiety uczestniczyły w walce antyfaszystowskiej na wiele różnych sposobów. Działając niezależnie, kobiety przewodziły zamieszkom w obliczu powszechnego głodu spowodowanego eksportem zapasów żywności do Trzeciej Rzeszy²⁶. Pozostając odłączone, chłopki przekazywały partyzantom informacje o ruchach wojsk wroga i szpiegach, a także zbierały plony dla sąsiadów, którzy byli na froncie lub w więzieniu. Oprócz wykonywania ważnych prac rolniczych, wiele z tych kobiet opiekowało się również rannymi partyzantami, opiekowało się sierotami i dawało schronienie uciekinierom. W ramach organizacji i kolektywów oficjalnie powiązanych z ruchem oporu, kobiety podejmowały jeszcze wiele innych ról. Wkrótce po utworzeniu Armii Wyzwolenia Narodowego powstał Antyfaszystowski Front Kobiet (AFZ). AFZ, specyficzna organizacja kobieca, została założona jako organ Komunistycznej Partii Jugosławii i miała za zadanie zmobilizować „szerokie masy kobiet w walce z okupacją niemiecką oraz we wsparciu działalności bojowej i pozabojojowej

²² Bonfiglioli, Chiara. (2014). Women’s Political and Social Activism in the Early Cold War Era. *Aspasia*, 8:1–25.

²³ Tamże

²⁴ Batinic, Jelena. (2009). Gender, Revolution, and War: The Mobilization of Women in the Yugoslav Partisan Resistance During World War II. Unpublished Dissertation. Submitted to the Department of History, Stanford University. P.2.

²⁵ Bonfiglioli, Chiara. (2014). Women’s Political and Social Activism in the Early Cold War Era. *Aspasia*, 8:1–25. P.5.

²⁶ Strobl, Ingrid. (2008). *Partisanas: Women in the Armed Resistance to Fascism and German Occupation (1936–1945)*. Oakland: AK Press. str. 53.

jak i w szerszym społeczeństwie”²⁰. Organizacja powstała w oparciu o przekonanie, że kobiety potrzebują odrębnych organizacji, aby zaspokoić swoje specyficzne potrzeby i ostatecznie wzmocnić swoje zdolności do interwencji i kształtowania krajobrazu politycznego. W tym celu organizacja podjęła różnorodne inicjatywy, w tym: wydawanie regularnego czasopisma mającego na celu podnoszenie świadomości politycznej; prowadzenie zajęć mających na celu zwalczanie analfabetyzmu; prowadzenie grup dyskusyjnych w celu zwalczania ignorancji; otwieranie klinik zdrowia kobiet; oraz oferowanie praktyk zawodowych w przemyśle i handlu. Kształcenie polityczne i edukacja podstawowa miały na celu pomóc w rozwiązaniu problemu podporządkowania kulturowego i seksualnego kobiet, a szkolenia zawodowe miały na celu pomóc kobietom podporządkowanym ekonomicznie poprzez zwiększanie możliwości zatrudnienia. Oprócz walki z podporządkowaniem kobiet, inicjatywy organizacji miały na celu rekrutację kobiet do ruchu antyfaszystowskiego i stworzenie świadomej siły kobiet, przygotowanych do „rewolucji społecznej”. Aby zbudować tę siłę, organizacja kładła nacisk na dwa powiązane ze sobą cele i odpowiadające im programy: capacitación i captación. Pierwszy, capacitación, dotyczył „przygotowania kobiet do zaangażowania rewolucyjnego”²¹. W odniesieniu do działań edukacyjnych i podnoszących świadomość opisanych powyżej, capacitación koncentrowało się na wzmocnieniu pozycji kobiet, tak aby czuły się pewne swoich umiejętności, rozpoznawały swój potencjał i ostatecznie postrzegały siebie jako „kompetentne aktorki historyczne”. Ten nacisk na rozwój osobisty, indywidualny wzrost i budowanie potencjału był wynikiem conceptualizacji walki nie tylko w kategoriach ilościowych, ale także jakościowych. Przechodząc do drugiego, captación dążyło do „aktywnego włączenia ich [kobiet] do ruchu wolnościowego”. W praktyce oznaczało to pracę nad zwiększeniem udziału kobiet w innych, większych organizacjach rewolucyjnych. Współpracując z kobietami w zaspokajaniu ich codziennych potrzeb materialnych, Mujeres Libres stworzyły warunki niezbędne, aby włączyć więcej kobiet w krąg polityki rewolucyjnej. Do wiosny 1941 roku Królestwo Jugosławii zostało zajęte i podzielone przez siły Osi. Część kraju została zajęta przez wojska niemieckie, inne obszary przez wojska bułgarskie, węgierskie i włoskie, a Chorwacja stała się marionetkowym państwem nazistowskim, rządo-

of our people and a future for white children. Musimy zapewnić byt naszego ludu i przyszłość dla białych dzieci. Because the beauty of the White Aryan woman must not perish from the earth. Ponieważ piękno białej aryjskiej kobiety nie może zniknąć ze świata. W obu wersjach kobiety są cenione za bycie matkami, symbolami piękna i obrończyniami przyszłości. Ta orientacja ma długą historię. Poprzez lata 1920-te Ku Klux Klan aktywnie werbował kobiety i łączył białą supremację z „konkretnym, upłciowionym pojęciem ochrony życia rodzinnego i praw kobiet”⁴⁶. Krytykowali nierówność między białymi i promowali „specjalną misję kobiet Klanu” ochrony „czystej kobiecości” i domu. W Niemczech partia nazistowska miała kobiece skrzydło – Nationalsozialistische Frauenschaft (Narodowosocjalistyczną Wspólnotę Kobiet). Według ideologii nazistów kobiety przynależały do trzech przestrzeni „Kinder, Küche, Kirche” (dzieci, kuchnia i kościół)⁴⁷. Role kobiet były surowo ograniczane, lecz także wysoko cenione. Matki postrzegano jako walczące dla narodu i „uznawane z honorami równymi żołnierzom”. Wracając do chwili współczesnej, to dziedzictwo trwa. Zyskująca na znaczeniu w latach 1980-tych neonazistowska grupa White Aryan Resistance (Biały Aryjski Opór) stworzyła powiązaną grupę Aryan Women’s League (Aryjską Wspólnotę Kobiet). Potępiły one ruch feministyczny jako żydowski spisek, wnosząc, że kobiety mają podporządkowaną, lecz dopełniającą rolę w wojnie rasowej⁴⁸. Największa organizacja neonazistowska w Stanach Zjednoczonych National Socialist Movement ma dywizję kobiet. Inny przykład, Women for Aryan Unity założono w latach dziewięćdziesiątych i ma sekcje na kilku kontynentach. Nawołują do przemienienia feminizmu „z parametrami Rasy i Rewolucji” i zachęcają kobiety do wykształcenia w sobie umiejętności zarówno domowych jak i przetrwalniczych w celu zajmowania się domem i gotowości do podjęcia broni, jeśli ich mężczyźni będą tego potrzebować⁴⁹. Samozwańczy zachodni szowiniści The Proud Boys za jedno z centralnych założeń obierają „czcić gospodynię domową”. Twierdzą, że „kobiety są równe, lecz inne”, rozumiejąc przez to, że mężczyźni pracują, a

²⁰ Ackelsberg, Martha. (1991). Free women of Spain: Anarchism and the struggle for the emancipation of women. Bloomington: Indiana University Press. P.115.

²¹ Tamże.

⁴⁶ Blee, Kathleen M. (1991). Women in the 1920s’ Ku Klux Klan Movement. *Feminist Studies*, 17 (1): 57-77.

⁴⁷ Loroff, Nicole. (2011). Gender and Sexuality in Nazi Germany. *Constellations*, 3 (1): 49-61.str.50.

⁴⁸ Zia, Helen. (1991). White Power Women. *The Washington Post*. Pobrane z: https://www.washingtonpost.com/archive/opinions/1991/04/07/white-power-women/a30050ed-cf61-46e2-a11f-3b2df977ea08/?utm_term=.784802e732f5.

⁴⁹ WAU. Mission Statement. Retrieved from <http://www.wau14.com/mission-statement/>.

kobiety zostają w domu⁵⁰. Kobiety nie mogą dołączyć do The Proud Boys, ale mogą dołączyć do The Proud Boys Girls – grupy wspierających „żon, dziewczyn i cheerleaderek” The Proud Boys.⁵¹ O ile powyższym przykładom daleko do postępowości, daleko im też do najgorszych. Przez ostatnią dekadę przejście skrajnej prawicy „kwestią kobiecą” obrało mroczniejszy kurs. Znany komentator manosfery David Futrelle rozwija: ... jak wielu tradycjonalistów, Hitler i jego naziści miarkowali swoją mizoginię – lub przynajmniej starali się uczynić ją strawną – pochwałą rzekomej czystości i kobiecego honoru Aryjskich kobiet które wpasowały się do ograniczonych ról. Dzisiejsi neonaziści, lub przynajmniej ci, którzy wkroczyli w nazizm poprzez 4chan i wojny memowe alt-prawicy, mają znacznie mroczniejszy pogląd na kobiety, wpływa na niego bardziej gorzka mizoginia artystów podrywku „czerwonej pigułki” i MGTOW niż sentymentalne fantazje 'dzieci, kuchni i kościoła’⁵² Wychodząc poza tradycyjne założenia o świętości rodziny i naturalnych ról płciowych, wiele współczesnych grup pod wpływem alt-prawicy promuje silnie mizoginistyczną ideologię która po prostu nienawidzi kobiet. W większości porzucili pomysł, że „kobiety mają ważną, honorową rolę do odegrania jako matki i gospodyni” głosząc wiadomość, że „kobiety są godnymi pogardy, żalonymi stworzeniami niewartymi szacunku”⁵³. Na przykład, aktywista praw mężczyzn i biały suprematysta F. Roger Devlin mówi o kobietach jako o nowym „brzemieniu białego mężczyzny”, twierdząc, że tradycyjne wizje małżeństwa i rodziny „nie uciskały kobiet wystarczająco” i powinny być zastąpione „wizją absolutnego poddaństwa”⁵⁴. To jest rzeczywistość mizoginistycznego faszyzmu – kobiety są nie tylko niższe, ale i bezużyteczne, i nie mają roli do odegrania w ruchu białej supremacji. Przykłady tego nastawienia są przerażające

⁵⁰ Cornish, Dean. (2018). Whining Men: 'We're Blamed for Everything'. News.com.au. Retrieved from <https://www.news.com.au/lifestyle/real-life/true-stories/whining-men-were-blamed-for-everything/news-story/e2c27c0f6e5590e9f0373cd08cc09340>.

⁵¹ Proud Boys' Girls. Twitter. Retrieved from <https://twitter.com/proudboysgirls>.

⁵² Futrelle, David. "Gina tingles" and the Elders of Zion: Do Alt-Rightists hate women as much as they hate Jews?. We Hunted The Mammoth. Retrieved from <https://www.wehuntedthemammoth.com/2017/06/14/gina-tingles-and-the-elders-of-zion-do-alt-rightists-hatewomen-as-much-as-they-hate-jews/>.

⁵³ Lyons, Matthew N. (2016). Alt-right: more misogynistic than many neo-Nazis. Threewayfight. Retrieved from: <http://threewayfight.blogspot.com/2016/12/alt-right-more-misogynistic-than-many.html>.

⁵⁴ Gais, Hannah. (2017). The Alt-Right Doesn't Know What to Do With White Women. The New Republic. Retrieved from <https://newrepublic.com/article/145325/alt-right-doesnt-know-white-women>.

spodziewali się szybkiego zwycięstwa. Jednak zamach stanu spotkał się ze spontanicznym powstaniem, a Hiszpania została wciągnięta w wojnę domową. W wielu oblężonych miastach zwykli cywile napadali na lokalne zbrojownie, rekwirowali broń i za nią chwyтали, aby walczyć z faszystami. W tych wczesnych dniach ludowego oporu kobiety brały udział w szturmach koszar w celu zdobycia broni, budowały barykady i brały udział w zbrojnych walkach ulicznych¹⁷. Oprócz walki z faszyzmem, hiszpańska wojna domowa była również bardzo kontrowersyjną walką o rewolucję. Anarchiści i marksiści-dysydenci dążyli do połączenia walki antyfaszystowskiej z walką o szerszą rewolucyjną zmianę, podczas gdy komuniści i socjaliści odrzucali takie stanowiska, argumentując o konieczności angażowania się w wojnę wyłącznie w kategoriach antyfaszyzmu. Konflikt ten doprowadził do tego, co Nash nazywa „wojną domową w wojnie domowej”¹⁸. W tym kontekście kobiety zasadniczo zostały uwikłane w walkę na trzech frontach – walcząc z faszyzmem, walcząc o naklonienie sił antyfaszystowskich do nastawienia rewolucyjnego, a następnie walcząc o to, by siły rewolucyjne poważnie potraktowały kwestię wyzwolenia płci. W odpowiedzi powstały organizacje kobiece, które miały wspierać sprawę antyfaszystowską, jednocześnie promując idee rewolucyjnej zmiany, obejmującej emancypację kobiet. Założona zaledwie kilka miesięcy przed oficjalnym wybuchem wojny domowej, Mujeres Libres (Wolne Kobiety) była organizacją anarchistyczną, której celem było opieranie się podporządkowaniu kobiet i mobilizowanie ich do udziału w walce z faszyzmem. Początkowo licząca zaledwie kilkaset członkiń, jej liczba gwałtownie wzrosła w trakcie wojny, osiągając od 20 000 do 60 000 kobiet¹⁹. Członkinie organizacji aktywnie uczestniczyły we wszystkich aspektach wojny domowej, od walk na liniach frontu, przez pomoc rannym, po prowadzenie kuchni zbiorowych i organizowanie szkół dla uchodźców, a także uczestnictwo w debatach politycznych. Centralnym elementem Mujeres Libres i tym, co je wyróżniało, był nacisk na autonomię organizacyjną. Członkinie-założycielki Mujeres Libres były działaczkami szerszego ruchu anarcho-syndykalistycznego, które „uznały istniejące organizacje tego ruchu za niewystarczające do rozwiązania konkretnych problemów, z którymi borykają się jako kobiety, zarówno w samym ruchu,

¹⁷ Lines, Lisa. (2015). *Milicianas: Women in Combat in the Spanish Civil War*. Lanham: Lexington Books. str.49.

¹⁸ Nash, Mary. (1995). *Defying Male Civilization: Women in the Spanish Civil War*. Denver: Arden Press. str.63.

¹⁹ tamże.

stracje odbyły się w Nowym Jorku i Chicago, wybuchły walki uliczne między czarnymi antyfaszystami a włoskimi profaszystami, pikety odbywały się przed włoskim konsulem, rozdawano ulotki, pracownicy doków odmawiali załadunku włoskich statków, a także organizowano zbiórki funduszy. Czarni komuniści utworzyli Wspólny Komitet Obrony Etiopii i wraz z innymi grupami panafrkańskimi przewodzili tym działaniom. Crabapple zauważa, że „czarni Amerykanie wcześniej rozpoznali niebezpieczeństwa faszyzmu za granicą... Widzieli czarne koszule Mussoliniego odbite w białych kapturach Ku Klux Klanu, a hitlerowskie prześladowanie Żydów odzwierciedlane przez systemową przemoc praw Jima Crowa”¹¹. Kobiety w Amerykańskiej Partii Komunistycznej sprzeciwiły się zagrożeniu, jakie faszyzm stanowił dla praw kobiet, a wraz z inwazją na Etiopię dążyły do stworzenia międzyrasowego sojuszu w celu budowania solidarności klasowej przeciwko faszyzmowi i z różnym powodzeniem współpracowały z organizacjami czarnych w celu budowania poparcia dla Etiopii¹². W Wielkiej Brytanii aktywiści na rzecz praw czarnych i antykolonialni utworzyli Międzynarodową Afrykańską Organizację Przyjaciół Abisynii (IAFA), aby promować opór wobec faszyzmu w Etiopii¹³. Czarni radykałowie w Ameryce, Wielkiej Brytanii i gdzie indziej dostrzegali powiązania między walką o Etiopię a swoimi doświadczeniami, a także przedstawili analizę antyfaszyzmu zakorzenionego w czarnym internacjonalizmie, antykolonializmie i antyimperializmie¹⁴. Kilku członków Brygady Abrahama Lincolna¹⁵ przybyło do Hiszpanii w wyniku swojego aktywizmu na rzecz Etiopii. Na przykład Salaria Kea – jedyna czarnoskóra kobieta w Brygadzie – zbierała fundusze na etiopskie szpitale, a kiedy jej wniosek o wstąpienie do armii etiopskiej został odrzucony, popłynęła do Hiszpanii¹⁶. W lipcu 1936 roku generał Francisco Franco zainicjował wojskową rebelię przeciwko republikańskiemu rządowi Hiszpanii. Inicjatorzy

¹¹ tamże.

¹² Lynn, Denise. (2016). Fascism and the Family: American Communist Women's Antifascism During the Ethiopian Invasion and Spanish Civil War. *American Communist History*, 15 (2): 177–190. P.179.

¹³ Srivastava, Neelam. (2006). Anti-Colonialism and the Italian Left: Resistances to the Fascist Invasion of Ethiopia. *interventions*, 8 (3): 413–429. str.427.

¹⁴ Featherstone, David. (2013). Black Internationalism, Subaltern Cosmopolitanism, and the Spatial Politics of Antifascism. *Annals of the Association of American Geographers*, 103 (6): 1406–1420.

¹⁵ Batalion afroamerykańskich ochotników, którzy udali się do Hiszpanii, aby stawić opór faszyzmowi i walczyć w hiszpańskiej wojnie domowej.

¹⁶ Crabapple, Molly. (2017). Hidden Fighters: Remembering America's black antifascist vanguard. *The Baffler*. Retrieved from <https://thebaffler.com/salvos/hidden-fighters-crabapple>.

obszerne. Renomowana białe suprematystyczna strona internetowa The Daily Stormer⁵⁵ zabroniła kobietom wkładu w stronę, opowiada się stanowczo przeciwko włączaniu ich jakkolwiek i weszła w konflikt z kobietami powiązanymi ze starszą stroną białe suprematystyczną Stormfront⁵⁶. Na kilku wiecach w zeszłym roku tłumy białych nacjonalistów wołały „białego szariatu teraz”. Promowana przez niektórych skrajnych pravicowców idea „białego szariatu” proponuje przyszłość białego państwa etnicznego w którym „seksualność, reprodukcja, życie codzienne i prawo do wyrażania zgody białych kobiet powinny być pod kontrolą białych mężczyzn”⁵⁷. W nagraniu promującym tą ideę jeden z popleczników stwierdza: „Pod 'białym szariatem' nasze kobiety nie będą już miały pozwolenia na życie jako zdziry... I nie będziesz też już miał żadnych karierowiczek nachodzących twoje miejsce pracy. Nie. Pod 'białym szariatem' nasze kobiety nie będą mogły nawet wyjść z domu bez obecnego przy niej męskiego członka rodziny”⁵⁸. Wielu obrońców tej idei popiera też zakazywanie białym kobietom aborcji i przymuszanie do nich kobiet niebiałych. Równie okropni, członkowie bojówki Atomwaffen Division zachęcają do gwałtów na białych kobietach jako narzędzia wymuszającego większą ilość urodzeń białych dzieci⁵⁹, i gwałtów na kobietach niebiałych aby terroryzować je

⁵⁵ Posty na stronie internetowej wyrażają takie opinie, jak: kobiety uprawiające seks z czarnymi mężczyznami zasługują na „szybką i gwałtowną eksterminację” przez szwadrony śmierci; brązowi mężczyźni to „obłąkane dzikusy”, których nie da się obronić, z wyjątkiem przypadków, gdy „spuszczają łomot” swoim „dziwkom” dziewczynom; mężczyźni potrzebują prawa do bicia córek, żeby nie stały się „głupimi dziwkami”; oraz „kobiety stały się kompletnymi socjopatkami, które zbiorowo zasługują na surową karę”.

⁵⁶ Lyons, Matthew N. (2017). CTRL-ALT-DELETE: The origins and ideology of the Alternative Right. Political Research Associates. Retrieved from <https://www.politicalresearch.org/2017/01/20/ctrl-alt-delete-report-on-the-alternative-right/>. P.8.

⁵⁷ Sunshine, Spencer. (2017). Three Pillars of the Alt-Right: White Nationalism, Antisemitism, and Misogyny. Political Research Associates. Retrieved from <https://www.politicalresearch.org/2017/12/04/three-pillars-of-the-alt-right-white-nationalism-antisemitism-and-misogyny/>.

⁵⁸ Sunshine, Spencer. (2017). Three Pillars of the Alt-Right: White Nationalism, Antisemitism, and Misogyny. Political Research Associates. Retrieved from <https://www.politicalresearch.org/2017/12/04/three-pillars-of-the-alt-right-white-nationalism-antisemitism-and-misogyny/>.

⁵⁹ Anonymous. (2018). Leaked: A Year Inside the Failed Neo-Nazi Traditionalist Worker Party. Unicorn Riot. Retrieved from <https://www.unicornriot.ninja/2018/leaked-a-year-inside-the-failed-neo-nazi-traditionalist-worker-party/>.

zmuszając do „noszenia potomstwa ich panów i wrogów”⁶⁰. Poza tymi najoczywistszymi podejrzanymi, to nastawienie wobec kobiet w polityce skrajnej prawicy skręca też w mniej spodziewane kierunki. Pod parasolem mizoginistycznego faszyzmu istnieje odłam uformowany ściśle przez mizoginię kłirową. Ta podgrupa, zwana przez Kirchicka „homofaszyzmem” składa się z agresywnie seksistowskich i typowo hipermęskich gejów którzy nie mają z kobiet żadnego pożytku⁶¹. Jak wcześniej wspomniano, pozycja skrajnej prawicy w temacie seksualności jest skomplikowana. Z jednej strony, prawa LGBTQ+ są postrzegane jako oznaka społecznej degeneracji, żydowski wpływ i atak na białe społeczeństwo⁶². W odzewie nierzadko widzi się „nawoływania do wypędzenia lub brutalnego usunięcia osób LGBT”⁶³. Z drugiej strony, mówiąc konkretnie o „kwestii homoseksualistów” sprawy nie są aż tak jasne. Nazistowskie Niemcy gromadziły i mordowały dziesiątki tysięcy homoseksualistów, lecz powszechnie wiadomo, że i wśród nazistów byli geje. Najsławniejszym był Ernst Röhm, wysoko postawiony dowódca bojówki partii nazistowskiej Sturmabteilung (SA). Razem z Hitlerem, Röhm był „ojcem założycielem nazizmu”⁶⁴ a jego konkretna wersja nazizmu „była identyczna do ideologii partii nazistowskiej w prawie całości, poza kwestią męsko-męskiego erotyzmu”⁶⁵. Pod Röhmem homoseksualność była ceniona w SA, gdzie promowano „agresywne, hipermęskie formy homoseksualności, potępiając 'histeryczne baby obu płci' w nawiązaniu do kobiecych gejów”⁶⁶. Celebrowali kultury starożytnych wojowników i często nawiązywali do greckiej tradycji wysyłania do boju żołnierzy gejów, uznawanych za najbardziej zaciekłych. W latach 80-tych wyraźnie gejoowski neonazistowski

⁶⁰ Thompson, A.C. (2018). Inside Atomwaffen As It Celebrates a Member for Allegedly Killing a Gay Jewish College Student. ProPublica. Retrieved from <https://www.propublica.org/article/atomwaffen-division-inside-white-hate-group>.

⁶¹ Kirchick, James. (2018). A Thing for Men in Uniforms. The New York Review of Books. Retrieved from <https://www.nybooks.com/daily/2018/05/14/a-thing-for-men-in-uniforms/>.

⁶² Bodnar, Clay. (2018). Gay men and the Alternative Right: an overview. Hope Not Hate. Retrieved from <https://hopenothate.com/2018/04/08/gay-men-alternative-right-overview/>.

⁶³ Tamże.

⁶⁴ Hari, Johann. (2011). The Strange, Strange Story of the Gay Fascists. Huffington Post. Retrieved from https://www.huffingtonpost.com/johann-hari/the-strange-strange-story_b_136697.html.

⁶⁵ Marhoefer, Laurie. (2018). Queer Fascism and the End of Gay History. Notches. Retrieved from <http://notchesblog.com/2018/06/19/queer-fascism-and-the-end-of-gay-history/>.

⁶⁶ Tamże

szanie Ochotniczek Wojowniczek przekształciło się w „tajny ruch oporu”. Kobiety należące do stowarzyszenia angażowały się w różnorodne działania, od zaopatrywania walczących na polu bitwy w ubrania, żywność, bandaże i amunicję, po zapewnianie schronienia, fałszowanie ważnych dokumentów, produkcję propagandy i gromadzenie informacji wywiadowczych. Niektóre kobiety zostały obozowiczkami, kobietami, które podróżowały na front i dbały o utrzymanie broni, a także o wyżywienie i opiekę medyczną nad walczącymi⁹. Inne kobiety fraternizowały się z włoskimi żołnierzami i zręcznie uciekały się do oszustw, aby przyspieszyć walkę. Kobiety brały sobie włoskich żołnierzy, w tym wysokich rangą oficerów, za kochanków, aby zbudować fałszywe poczucie zaufania i uzyskać dostęp do informacji i materiałów. Po nawiązaniu relacji kobiety wykorzystywały okazje do kradzieży broni i nierzadko zabijały w tym celu swoich kochanków. Takie związki były również wykorzystywane jako narzędzie sabotażu – po udaniu dezertarki i zadeklarowaniu wierności faszystom, kobiety dostarczały kochankowi fałszywe informacje i kierowały Włochów w złym kierunku. Kobiety brały sobie włoskich kochanków, znajdowały zatrudnienie jako służące lub prowadziły bary, aby zbierać informacje wywiadowcze i poufne informacje, takie jak lokalizacja składów broni i amunicji lub plany nadchodzących ofensyw. Oprócz tych ról, kobiety aktywnie angażowały się również w militarny aspekt walki. Niektóre kobiety zostały partyzantkami i walczyły na polu bitwy, a niektóre nawet dowodziły oddziałami i planowały operacje wojskowe. Chociaż wojny w Etiopii były prowadzone głównie przez mężczyzn, kobiety nie były całkowicie wykluczone z działań wojennych. Na przykład, w okolicznościach, gdy żona lub córka – z powodu braku męskiego następcy – odziedziczyła ziemię i broń rodziny, „oczekiwano od nich wykonywania obowiązków związanych z ziemią i bronią, niezależnie od tego, czy obowiązek ten miał charakter wojskowy, czy administracyjny”. Tak więc nie było niespotykane, że kobiety odgrywały wiodące role w wojsku. W tym kontekście garstka kobiet z prominentnych rodzin dowodziła własnymi armiami, a wiele innych ze wszystkich szczebli społecznych chwyciło za broń i dołączyło do wojny partyzanckiej¹⁰. Walka antyfaszystowska/ antykolonialna w Etiopii odbiła się szerokim echem daleko poza jej granicami. W Stanach Zjednoczonych inwazja Mussoliniego wywołała protesty, zamieszki i kampanie solidarności w całym kraju. Masowe demon-

⁹ Adugna, Minale. (2001). Women and Warfare in Ethiopia. Organization for Social Science Research in Eastern and Southern Africa. Gender Issues Research Report Series – no.13.str.24.

¹⁰ tamże.

na kobietach. Opiera się na niewielkiej próbie studiów przypadków z Europy, Afryki i Ameryki Północnej, aby zbadać opór kobiet wobec wzrostu faszyzmu po I wojnie światowej. Wbrew powszechnym przekonaniom, kobiety były zaangażowane we wszystkie aspekty historycznej walki z faszyzmem. Historyczka feministyczna Ingrid Strobl rozwija tę myśl: „Były aktywistkami w brygadach miejskich, podziemiu w gettach i oddziałach partyzanckich. Drukowały i rozpowszechniały nielegalną prasę; fałszowały dokumenty; transportowały broń i brały udział w akcjach zbrojnych. Organizowały ruchy podziemne i powstania w gettach; były działaczkami politycznymi i dowódczyniami wojskowymi grup”. Aby zgłębić tę kwestię, warto przyjrzeć się ruchowi oporu w Etiopii, Hiszpanii i Jugosławii⁶. W 1934 roku Etiopia była jednym z zaledwie dwóch krajów afrykańskich, które nie zostały skolonizowane przez Europę⁷. Niestety, nie dane temu było trwać i w październiku 1935 roku wojska Mussoliniego najechały Etiopię. Po zdobyciu stolicy w następnym roku, Mussolini ogłosił Etiopię częścią Imperium Włoskiego, i zapoczątkował okres faszystowskiej okupacji. Opór wobec okupacji, faszyzmu i kolonializmu rozpoczął się natychmiast i trwał do momentu wypędzenia Włoch w 1941 roku. Od początku kobiety licznie uczestniczyły w walce, i pełniły wiele ważnych ról. Rozmyślając nad tym okresem, historyk Aregawi Berhe twierdzi, że udział kobiet był kluczowy, argumentując, że choć trudno ocenić ich wkład wojskowy, „ich uzupełniające działania wspierające, akcje szpiegowskie i sabotażowe w niektórych przypadkach były rozstrzygające”⁸. Podczas okupacji Etiopskie Stowarzy-

lonczelстки Friedy Belinfante. Grupa zajmowała się różnymi działaniami, ale koncentrowała się głównie na fałszowaniu dokumentów dla społeczności żydowskiej w Amsterdamie, aby pomóc jej uciec przed nazistowskimi prześladowaniami. Chociaż początkowo odnosili sukcesy w fałszowaniu dokumentów, w końcu napotkali problem – sfalszowane dokumenty można było odkryć jako fałszywe, porównując ich informacje z dokumentami przechowywanymi w Amsterdamskim Biurze Akt Publicznych. W odpowiedzi, późnym wieczorem, grupa spaliła Biuro Akt Publicznych, niszcząc przy tym kluczowe źródło informacji wykorzystywane przez nazistów do polowania na Żydów i innych „degeneratów”. Po tym sensacyjnym akcie grupa była zaciekle ścigana przez siły nazistowskie i, co tragiczne, szybko aresztowana i stracona. Tuż przed egzekucją Willem Arondeus przekazał swojemu prawnikowi te ostatnie słowa: „Niech będzie wiadomo, że homoseksualiści nie są tchórzami”.

⁶ Strobl, Ingrid. (2008). *Partisanas: Women in the Armed Resistance to Fascism and German Occupation (1936–1945)*. Oakland: AK Press. P.XV.

⁷ Crabapple, Molly. (2017). *Hidden Fighters: Remembering America's black antifascist van-guard*. The Baffler. Retrieved from <https://thebaffler.com/salvos/hidden-fighters-crabapple>.

⁸ Berhe, Aregawi. (2003). *Revisiting resistance in Italian-occupied Ethiopia: The Patriots' Movement (1936–1941) and the redefinition of post-war Ethiopia*. In *Rethinking Resistance: Revolt and Violence in African History*. Boston: Brill. P.87–115.P.100.

ruch skinheadów pojawił się w Zjednoczonym Królestwie⁶⁷. W późnych latach 90-tych w Stanach Zjednoczonych założono American Resistance Corps (ARC) w celu zjednoczenia gejów i hetero skinheadów i stworzenia „nowej ery tolerancji i współczucia między rasistowskimi gejami i hetero w ich wojnie z niebiałymi”⁶⁸. Patrząc na współczesny moment, niektórzy na skrajnej prawicy po prostu nie przejmują się męską seksualnością. Na przykład, redaktor naczelny wpływowego Counter Currents Publishing, Greg Johnson argumentuje: „Biały Nacjonalizm służy interesom białych i wbrew interesom naszych rasowych wrogów. Kropka. Wszystko inne jest nieistotne”⁶⁹. Podobnie, niesławny alt-prawicowiec Richard Spencer nalega na to, że homoseksualizm nie jest problemem – jest częścią społeczeństw europejskich od tysiącleci i nie jest „czymś, czym trzeba się przejmować”. Na tym tle, kilku jawnych gejów i promowane przez nich idee złapały grunt wśród skrajnej prawicy. Wyróżniony pisarz dla kilku stron alt-prawicowych i autor kilku książek, James J. O'Meara jest najbardziej znany z jego książki *The Homo and The Negro (Gej i Czarnuch)*.⁷⁰ W tej książce O'Meara wysuwa tezę, że „biały geje reprezentują najlepsze co kultura zachodu ma do zaoferowania, z powodu ich 'inteligencji' i 'piękna', a 'czarnuchy' reprezentują najgorsze, nie będąc zdolnymi do żadnych osiągnięć”. Nalega on na to, że homoseksualność jest konieczna dla cywilizacji zachodu i popiera włączanie gejów do ruchów faszystowskich. O'Meara i inni świadczą za przyszłością pokrywającą się z klasyczną aryjską fantazją o Männerbund. Powiązana z plemionami męskich wojowników i homoerotyzmem, koncepcja wyświęca wyjątkowe więzi między mężczyznami i opowiada się za porządkiem w którym władzę sprawują elitarne grupy mężczyzn. Męska dominacja jest kluczowa, a fundamentalnym budulcem społeczeństwa nie jest kościół, ani rodzina, lecz żyte grupy zorganizowanych mężczyzn. Być może najbardziej zniesławiony z tej grupy, samozwańczy „anarcho-faszysta” Jack Donovan promuje mieszkankę białego nacjonalizmu, męskości gangu i androfilii

⁶⁷ Hari, Johann. (2011). *The Strange, Strange Story of the Gay Fascists*. Huffington Post. Retrieved from https://www.huffingtonpost.com/johann-hari/the-strange-strange-story_b_136697.html.

⁶⁸ Abernethy, Micheal. (2009). *Oxymorons: Gay Nazi, Gay Aryan, Gay Supremacist*. Pop Matters. Retrieved from <https://www.popmatters.com/72054-oxymorons-gay-nazi-gay-aryan-gay-supremacist-2496038330.html>.

⁶⁹ Bodnar, Clay. (2018). *Gay men and the Alternative Right: an overview*. Hope Not Hate. Retrieved from <https://hopenothate.com/2018/04/08/gay-men-alternative-right-overview/>.

⁷⁰ NYC Antifa. (2016). *New York's Alt Right (Part II). It's Going Down*. Retrieved from <https://itsgoingdown.org/new-yorks-alt-right-part-ii/>.

(miłości, lub seksu między męskimi mężczyznami).⁷¹ Nawołuje do ustanowienia zakonu plemiennego zwanego „Braterstwem” - zakonu złożonego z mężczyzn składających przysięgę sobie nawzajem i opartego na „drodze gangu” rozumianej jako życie skupione wokół „walki, hierarchii i stawiania granicy wobec obcych”. Stosując przemoc, gangi białych mężczyzn mają stworzyć zdecentralizowane „ojczyzny / strefy autonomiczne” odznaczające się rasowo określonymi granicami i wykluczeniem (białych) kobiet ze sfer publicznych.⁷² Donovan jest znaczącym członkiem neofaszystowskiej organizacji Wilki z Vinland. Grupa inspirowana teoriami zmarłego włoskiego filozofa Juliusza Evoli, promuje szczególnie antypopulistyczny i anti-kobięcy zwrot w faszystowskim. Wywyższają zdolność fizyczną i trening walki oraz twierdzą, że rozwiązaniem dla upadku zachodu jest „powrót bohaterskich męskich królów-wojowników”.⁷³ Wszystkie te grupy i osoby orędują za polityką określoną ekstremalną hipermęskością opartą na prawie patologicznej czci „męskości” i niechęci wobec kobiecości. Odrzucają gejoską kulturę za jej powiązanie z dekadencją i nienawidzą kobiecych mężczyzn tak samo jak nienawidzą kobiet.

Biała supremacja, współdziałanie i dziedzictwo polityki zbawicieli

Poza zrozumieniem zróżnicowanych nastawień współczesnej skrajnej prawicy wobec kobiet, warto rozważyć w jaki sposób kobiety, jako ogólne symbole a w szczególności białe kobiety są używane jako narzędzie do promowania i rozwijania białej supremacji. Ramię w ramię ze skrajnoprawicowym potępieniem feminizmu idzie potępienie imigracji i szczególnie niechęć wobec czarnych i rdzennych kobiet, które razem stanowią niebezpieczeństwa zagrażające cywilizacji zachodu i białej narodowości. W nieco sprzecznej relacji, w miarę jak grupy nawołują do „usadzenia kobiet na ich miejscu” równocześnie wyrażają obawę o ich bezpieczeństwo

⁷¹ Lyons, Matthew N. (2015). Jack Donovan on men: a masculine tribalism for the far right. Three Way Fight. Retrieved from <http://threewayfight.blogspot.com/2015/11/jack-donovan-on-men-masculintribalism.html>.

⁷² Minkowitz, Donna. (2017). How the Alt-Right Is Using Sex and Camp to Attract Gay Men to Fascism. Slate. Retrieved from http://www.slate.com/blogs/outward/2017/06/05/how_alt_right_leaders_jack_donovan_and_james_o_meara_attract_gay_men_to.html.

⁷³ Rose City Antifa. (2016). The Wolves of Vinland: a Fascist Countercultural “Tribe” in the Pacific Northwest. Rose City Antifa. Retrieved from <https://rosecityantifa.org/articles/the-wolves-of-vinland-a-fascistcountercultural-tribe-in-the-pacific-northwest/>.

Zaangażowanie kobiet w ruchy o charakterze jawnie politycznym w sferze publicznej, a także ich codzienna praca wspierająca, reprodukcyjna i za kulisami w sferze prywatnej, są po prostu pomijane⁴. Konkretne postacie i działania są gloryfikowane i romantyzowane, podczas gdy inne są pomijane⁴ i bagatelizowane. To powszechne podejście do historii prowadzi do wymazywania poszczególnych doświadczeń, utraty całych historii, a co więcej, do wypaczonego i niedokładnego obrazu. Tworzenie i rozpowszechnianie relacji z radykalnej historii kształtuje naszą zbiorową wyobraźnię polityczną i wpływa na wydarzenia i działania uważane za pożądane (a nawet możliwe). Przekazują one konkretne idee dotyczące tego, kto liczy się jako historia, co liczy się jako historia, a domyślnie, co liczy się jako praca polityczna i kto może być aktorem politycznym. Podsumowując, historie często przedstawiają hierarchię tego, kto i co się liczy, a gdy relacje są szczególnie upłciowione (a tym samym wykluczające), przeszkadzają w stanowieniu wyzwania faszystowskiemu zagrożeniu przesiąkniętemu mizoginią. W związku z tym ważne jest, aby patrzeć na marginesy historii i szukać alternatywnych relacji.

Kobiety naprzeciw faszystowskiemu

Jak już wspomniano, kobiety, femme i osoby kłir były aktywnymi uczestniczkami walki antyfaszystowskiej tak długo, jak długo istniał faszystowski. Ich zaangażowanie jest tak różnorodne, jak rozległe, a jakkolwiek próba wyczerpującego przedstawienia wykroczy poza zakres tego tekstu. Mając to na uwadze, podejmuję wąskie i nieuchronnie ograniczone podejście do prezentacji historii antyfaszystowskiej. Chociaż historie kobiet antyfaszystek i osób kłir często się zazębiają, są to również różne rzeczy i nie da się omówić obu. Żywe dziedzictwo osób kłir w walce z faszystami to historia sama w sobie⁵. Dlatego też ta część koncentruje się wyłącznie

⁴ Tę dynamikę pogarsza fakt, że ogólnie istnieje mniej dokumentacji zaangażowania kobiet. Kobiety częściej były niepiśmienne, a zatem nie były w stanie spisać swoich idei i doświadczeń. A nawet jeśli umiały czytać i pisać, to rzadziej miały okazję lub czas na zapisanie swoich myśli. Co więcej, znaczna część historii antyfaszystowskiej (przynajmniej w okresie około II wojny światowej) została spisana przez tradycyjne organizacje polityczne i ich kierownictwa, z których kobiety były najczęściej wykluczane.

⁵ Jest tak wiele niesamowitych historii. Wykraczając poza zakres tego artykułu, chcę przytoczyć przynajmniej jeden przykład. Raad van Verzt (Rada Oporu) była grupą holenderskiego antyfaszystowskiego ruchu oporu. Grupa została założona przez gejoskiego artystę Willema Arondeusa i składała się z wielu otwarcie queerowych członków, w tym znanej lesbijskiej wio-

plakatach propagandowych z karabinem, sierpem i młotem w dłoni. W obliczu tych trendów, ta sekcja [tego zina] rozważa kwestię płci w historii i bada udział kobiet w antyfaszystowskim oporze w pierwszej połowie XX wieku. Celem nie jest przedstawienie wyczerpującego wywodu, ale przedstawienie migawki z historii zbyt często zapominanej, a przy okazji podważenie dominującego wizerunku antyfaszystowskiego bohatera. W stopniu, w jakim taki wizerunek jest w pewnym stopniu wszechobecny, działa on jedynie utrudniając działania i ograniczając możliwości.

Płeć, pamięć i historie które opowiadamy

Opowiadania, a co ważniejsze, historie, które opowiadamy, mają znaczenie – wyznaczają ramy wydarzeń, kontekstualizują teorię i sytuują sprawne podmioty. Antyfaszizm i historia antyfaszystowska nie są neutralne pod względem płci, rasy czy klasy. Płeć odgrywa ogromną rolę w tym, jak myślimy o antyfaszyzmie i jak jego historia jest powszechnie opowiadana. Historia walki antyfaszystowskiej jest przedstawiana jako historia wielkich momentów i jeszcze większych mężczyzn. To historia bohaterskich i koniecznie męskich podmiotów, którzy odważyli się przeciwstawić monstrum faszyzmu. Jeśli kobiety lub osoby klir pojawiają się w tych historiach, są przedstawiane głównie jako postacie drugoplanowe – jako drugoplanowe uczestniczki, partnerki romantyczne lub obserwatorzy. W historii rewolucyjnej istnieje długa tradycja lekceważenia działalności kobiet, którą uznaje się za:

a) sprawy osobiste/ prywatne/ domowe (np. zamieszki o chleb, różne kampanie feministyczne, a nawet marsz, który zapoczątkował rewolucję rosyjską itd., przedstawiane są jako sprawy domowe, a nie jako zdyscyplinowana polityka); lub

b) sprawę irracjonalną/ emocjonalną (np. działającą pod wpływem emocji, a zatem są skłonne do spontaniczności, ale nie do zorganizowanej polityki).

---

transfobiczne uwagi. Kobieta z drugiej grupy rozbiła szklankę na twarzy McDonald i uderzyła ją pięścią. Po wybuchu bójki między obiema grupami, były chłopak kobiety zaatakował McDonald, której twarz już krwawiła od szkła, i rzucił ją na ulicę. Mężczyzna z zaciśniętymi pięściami zaczął gonić McDonald. Szybko wyciągnęła nożyczki z torebki i dźgnęła mężczyznę w klatkę piersiową, gdy ten rzucił się na nią. Mężczyzna zmarł. Później okazało się, że miał wytatuowaną swastykę na piersi. Trafiała do więzienia na 19 miesięcy z 41-miesięcznego wyroku, mimo że ewidentnie broniła się przed rasistowskim, transfobicznym nazistą, który groził jej śmiercią.

przed rzekomo groźnymi czarnymi i ciemnymi mężczyznami. Na przykład, częstym ujęciem dla antyimigranckich wywodów jest zagrożenie ze strony migrantów – określanych jako mężczyzn przemocowych i gwałcicieli – wobec „ich kobiet”. Założona w Finlandii, a obecnie posiadająca oddziały w całej Europie i północnej Ameryce, skrajnie prawicowa bojówkowa grupa Żołnierze Odyna istnieje w celu przeprowadzania patroli ulicznych zapewniając kobietom bezpieczeństwo przed uchodźcami z tendencją do gwałtów⁷⁴. Od przejęcia Białego Domu Donald Trump często przywoływał zagrożenie „Meksyku wysyłającego gwałcicieli” usprawiedliwiając zwiększenie wydatków na bezpieczeństwo przy granicy i surowszą politykę migracyjną. Takie twierdzenia nie są wyjątkowe dla rozmowy o mężczyznach migrantach, ale także pojawiają się w temacie lokalnych niebiałych mężczyzn. W 2017 roku, gdy biały suprematysta Dylann Roof otworzył ogień i zmasakrował dziewięć czarnych osób modlących się w kościele w Charleston, rzekomo wykrzyknął: „Gwałćcie nasze kobiety i przejmujecie nasz kraj, musicie odejść”⁷⁵. Nawoływanie do obrony (białych) kobiet przed zagrożeniem barbarzyńskiego „innego” odgrywa ważną rolę w podtrzymywaniu białego suprematystycznego projektu. Obraz „białej kobiecej ofiary” która musi być chroniona jest często przytaczany przez reakcjonistów aby wzbudzić panikę i usprawiedliwić gwałtowne, rasistowskie czyny. Ten klasyczny obraz „domyślnie zwołuje białych mężczyzn do obrony 'ich kobiet', narodu, a wręcz samej białości”⁷⁶. Ciało białych kobiet – rozumiane jako kluczowe dla reprodukcji rasy i narodu – stają się symbolami o które się walczy, potężnymi narzędziami propagandy. Dyskursy o bezpieczeństwie i odwołania do patriarchalnych ideałów kobiecości są przywoływane by stworzyć figurę wrażliwej (białej) kobiety atakowanej przez niebezpiecznego (urasowionego) innego. Ta relacja służy produkcji i reprodukcji konkretnych form rasy i płci oraz ustanowieniu i wymuszeniu ścisłej wizji białej narodowości. Jak notuje Keskiö: „Płeć i seksualność nie były tylko pro-

---

⁷⁴ Caplan-Bricker, Nora. (2016). How a Bunch of Clowns Shut Down Anti-Migrant Vigilantes in Finland. Slate. Retrieved from http://www.slate.com/blogs/xx_factor/2016/02/01/a_bunch_of_clowns_shut_down_anti_migrant_vigilantes_in_finland.html.

⁷⁵ Bouie, Jamelle. (2015). The Deadly History of “They’re Raping Our Women”. Slate. Retrieved from http://www.slate.com/articles/news_and_politics/history/2015/06/the_deadly_history_of_they_re_raping_our_women_racists_have_long_defended.html.

⁷⁶ Johannah May, Black. (2017). When Women Bear the Nation’s Honour: Fascism and the Woman-as-Symbol Under Trump. Revolutionary Anamnesis. Retrieved from <https://johannahmayblack.com/2017/02/03/when-women-bear-the-nations-honour-fascism-and-the-woman-as-symbol-under-trump/>.

duktem ubocznym kolonialnych i rasistowskich sporów, lecz były kluczowe dla ich (re)strukturyzacji⁷⁷. Konwencja „barbarzyńskiego ciemnoskórego gwałciela” - ciemnoskórego mężczyzny będącego seksualnym drapieżnikiem, który obiera na ofiary białe kobiety – był kluczowym narzędziem w podtrzymywaniu hierarchii rasowej i prowadzeniu białej suprematystycznej polityki. Od kolonizacji północnej Ameryki przez lincze w Stanach Zjednoczonych, ksenofobiczne ataki w Europie i wiele więcej, nawoływanie do obrony kobiet było wykorzystywane do podżegania urasowanej przemocy i ustanawiania niesamowicie rasistowskich polityk. Krótki wgląd w tą historię jest wymowny. Stereotyp „czarnego brutala” i zagrożenie „czarnego gwałciela” są fundamentem historii białej supremacji w Ameryce. Z koncepcji czarnego brutala czerpano, aby dolożyć do usprawiedliwień dla niewolnictwa, a mit czarnego gwałciela był „politycznym wynalazkiem” wykształconym do promocji „strategii rasistowskiego terroru” w celu utrzymania „czarnego” w kontroli po emancypacji⁷⁸. Mit czarnego gwałciela w parze z kontynuowanymi gwałtami na czarnych kobietach pomógł zapewnić dalszą dominację i wyzysk czarnych osób. Po wojnie secesyjnej twierdzenie, że czarni mężczyźni są drapieżnikami seksualnymi było wykorzystane jako powód dla zabójstw i przemocy tłumy. Linczowanie było racjonalizowane jako „metoda mszczenia się za gwałty dokonywane przez czarnych mężczyzn na białej Południowej kobiecości”. Według Angeli Davis, mit służył zarówno demonizacji czarnych mężczyzn, uzasadniając w ten sposób pogardę wobec nich, jak i wychwalaniu białych mężczyzn i usprawiedliwianiu ich brutalności. Tłumaczy: „W społeczeństwie, w którym męska supremacja jest wszechobecna mężczyźni motywowani obowiązkiem obrony kobiet mogli być usprawiedliwieni z każdego popełnionego wykroczenia. Wzniosłość ich motywacji zdolna była uzasadnić wynikające z niej barbarzyństwo”. Warto odnotować, że przez ugruntowanie tego mitu „wspierający równość Czarnych coraz bardziej bali się skojarzenia z walką Czarnych o wyzwolenie” i pod koniec dziewiętnastego wieku wiele białych kobiet, wliczając czołowe sufrażystki „publicznie szkalowały czarnych mężczyzn za ich rzekome ataki na białe kobiety”. Istnieje długie dziedzictwo współpracy białych kobiet w umacnianiu rasistowskich narracji, co ma poważne konsekwencje i nie jest to tylko kwestia odległej przeszłości. Na pierwszy rzut oka, apele o bezpieczeństwo – rzeczy takie jak bezpieczne

⁷⁷ Keskinen, Suvi. (2018). The 'crisis' of white hegemony, neonationalist feminities and anarchist feminism. *Women's Studies International Forum*,

⁷⁸ Davis Angela, *Kobiety, rasa, klasa*, 2022, str. 106-110

CZĘŚĆ 2 – PRZECIWKO BOHATEROM: NIEKOMPLETNA HISTORIA KOBIECYCH OPORÓW ANTYFASZYSTOWSKICH

„Przeszłość nie przemija; zmarli nie pozostają martwi, bo wciąż nas poruszają... Te duchy nie powróciły tylko po to, by odnaleźć spokój, ale by mówić o tym za co umarli; z niektórymi z nich trzeba ponownie stoczyć walkę w naszych sercach”¹.

Odkąd istnieje faszyzm, istniał antyfaszystowski opór, a od jego początków aż do naszego czasu, kobiety i osoby klifowe aktywnie w nim uczestniczyły. Jednak te historie są rutynowo pomijane i chociaż wiele mówi się o „antyfaszyzmie naszych dziadków”, znacznie mniej mówi się o „antyfaszyzmie naszych babć”. Mówiąc o polityce historii antyfaszystowskiej, Richet zauważa: „Większość źródeł historii antyfaszyzmu dotyczy przestrzeni politycznej zajmowanej przez mężczyzn. Dotyczy to źródeł faszystowskich, opartych na założeniu, że kobiety nie mogą być autonomicznymi podmiotami politycznymi. Dotyczy to również źródeł gromadzonych przez grupy antyfaszystowskie, których męskie przywództwo podzielało podobne założenia”². Ma to wpływ na antyfaszyzm w naszych czasach. Kiedy ludzie myślą lub słyszą termin „antyfaszysta”, obraz, który najprawdopodobniej przychodzi im do głowy, to nie CeCe McDonald³ ani uzbrojona partyzantka ale typowy antyrasistowski skinhead, a może antyfaszysta, przedstawiany na klasycznych

¹ Anonymous. (2017). *The Unquiet Dead: Anarchism, Fascism, and Mythology*. str.7.

² Richet, Isabelle. (2016). *Women and Antifascism: Historiographical and Methodological Approaches*. In Huge Garcia, Mercedes Yusta, Xavier Tabet & Cristiba Climaco (Eds.), *Rethinking Antifascism: History, Memory and Politics, 1922 to Present (152-166)*. New York: Berghahn Books.

³ Czarnoskóra transkobieta zaatakowana przez nazistę w czerwcu 2011 roku. McDonald i grupa przyjaciół zostali zaatakowani przez inną grupę osób, które rzuciły w nich rasistowskie i

dwa podejścia doprowadziły do gentryfikacji i masowego uwięzienia – które nieproporcjonalnie wpływają i dewastują społeczności czarnoskórych. Hanhardt wyjaśnia:

„Niejasne rozróżnienia między przestępczością a przemocą, bezpieczeństwem a sprawiedliwością, podkreślają elastyczność pojęć takich jak ryzyko i ich centralne znaczenie dla polityki rozwoju. Ryzyko jest tu jednocześnie wartością kapitału spekulacyjnego (nieruchomości) i uzasadnieniem kontroli przestępczości (złe dzielnice), wszechobecnym zagrożeniem dla autonomii osób homoseksualnych (przemoc) oraz objawem nieodpowiedzialności (określenie „zagrożony”)”⁸⁸.

Wezwania do tworzenia bezpiecznych przestrzeni zinterpretowano jako wezwania do przemocy państwowej w formie kryminalizacji i prywatyzacji, a w wyniku tego procesu stały się nierozzerwalnie związane z rozwojem przestrzennym i strategiami kontroli przestępczości, które rozgrywają się według podziałów rasowych i klasowych. Wiele rzeczy trzeba zakwestionować i wiele przeorganizować, a poznanie niuansów sił, z którymi się mierzymy, jest korzystne. Biorąc pod uwagę, że mizoginia jest fundamentalnym elementem współczesnej polityki skrajnie prawicowej, warto poznać jej specyficzną rolę i funkcję. To jednak tylko jeden element układanki i warto rozważyć inne kwestie. Starając się przeciwstawić wzrostowi faszyzmu, warto spojrzeć wstecz na antyfaszystowski opór, który istniał przed nami.

⁸⁸ Hanhardt, Christine. (2013). *Safe Space: Gay Neighbourhood and The Politics of Violence*. Durham: Duke University Press. str.223.

przestrzenie, bądź osiedla – brzmią dość nieszkodliwie. Prawie wszyscy pragną czuć się bezpiecznie. Jednakże w kontekście społeczeństwa zdefiniowanego przez dominację rasową (instytucyjny i międzysobowy rasizm) apele o bezpieczeństwo często utrwalają i czerpią z rasistowskich wzorców (np. „czarny bandyta” „niebezpieczny czarny mężczyzna” itp.) i zazwyczaj idą w parze z akcjami i przepisami stanowiącymi rasową przemoc. Wang rozwija: „Rozważając bezpieczeństwo, zaniedbujemy krytyczne pytania o współkształtującą relację między bezpieczeństwem a przemocą. Musimy rozważyć jak bardzo koniecznym i niejawnym elementem bezpieczeństwa, szczególnie białego bezpieczeństwa jest przemoc rasowa. Bezpieczeństwo wymaga usunięcia i ograniczenia ludzi uznanych za zagrożenie. Białe społeczeństwo ma mentalny interes w wymazywaniu i wykluczaniu ciał na które rzutują wrogie uczucia, co pozwala na spokój umysłu pośród ciągłej przemocy”⁷⁹ Patrząc na historię ruchu feministycznego przeciwko przemocy seksualnej, Wang zauważa, że apele o bezpieczeństwo kobiet spotykają się z odpowiedzią w postaci rozwinięcia urasowionego państwa karnego. Czerpiąc z wiekowego wzorca czarnego gwałciela wezwania do zapewnienia bezpieczeństwa kobiet posłużyły uzasadnieniu rozbudowie policji i systemu więziennictwa w miarę jak państwo zostało ustawione w pozycji obrońcy kobiet (prawie zawsze w wyobrażeniu białych kobiet). W procesie tworzenia świadomości o przemocy i walki o agresywne ściganie przestępstw seksualnych feministki nieświadomie pomogły w tworzeniu „twardego wobec przestępstw” modelu policji i karania, które odzwierciedla rasizm społeczeństwa z którego powstało; społeczeństwa w którym czarny mężczyzna jest prawie zawsze postrzegany jako zagrożenie. Podobnie do funkcji anty-czarnych mitów w historii północnej Ameryki, anty-rdzenne wzorce odegrały również wpływową rolę. Zbieżność narracji o urasowionym gwałcie i budowy białego narodu jest nieodzowny w historii kolonizacji i ludobójstwa na ludach rdzennych północnej Ameryki. Koncepcje „dzikiego Indianina” i „rdzennych perwersji seksualnych” były kluczowe dla kolonialnej wyobraźni⁸⁰. Te mity, w połączeniu z ideami europejskiej wyższości i słuszności „misji cywilizacyjnych”, były wykorzystywane do uzasadniania wojny z rdzennymi narodami, kradzieży rodzimej ziemi i zasobów oraz dziesiątkowania rdzennych społeczności. Popularne narracje o niewoli

⁷⁹ Wang, Jackie. (2012). *Against Innocence: Race, Gender, and the Politics of Safety*. *LIES: A Journal of Materialist Feminism*,(1): 145–172. P.164.

⁸⁰ Smith, Andrea. (2005). *Conquest: Sexual Violence and American Indian Genocide*. Durham: Duke University Press. P. 10.

rozpowszechniały historie o porwaniach i barbarzyńskim traktowaniu białych kobiet przez brutalnych, opętanych żądzą rdzennych mężczyzn. Te opowieści, wraz z innymi tekstami, pomogły utrwalić wizerunek rdzennych mężczyzn jako rozpustnych dzikusów i promować ideę, że „zarówno rdzenne, jak i białe kobiety muszą być chronione przed indiańskimi mężczyznami”. Oprócz uzasadnienia zawłaszczania i asymilacji, Nagel zauważa, że „opowieści o rabunkach i okrucieństwie Indian stały się również sposobem usprawiedliwiania białego złego zachowania i okrucieństw oraz stwarzały okazje do samouwieśnienia białych”⁸¹. Współcześnie motywy „imigranta-gwałciela”, „barbarzyńskiego uchodźcy” i „muzułmańskiego ekstremisty” stały się centralnym punktem wezwań o zamknięcie granic i ratowanie (białego) narodu. Analizując kryzys uchodźczy w Europie, Carroll zauważa, że prawica odwołuje się do mitu imigranta-gwałciela, „aby wzywać do zamknięcia granic jako sposobu na ochronę białych, europejskich kobiet przed niebezpiecznymi, brązowymi mężczyznami, którzy przybywają do Europy w poszukiwaniu azylu”⁸². Oprócz wpływu na politykę państwa, mity te wywołują oddolną reakcję. W zeszłym roku włoskie i polskie grupy neonazistowskie ogłosiły, że łączą siły, aby patrolować europejskie plaże, aby „chronić kobiety i dzieci przed migrantami” w obliczu „muzułmańskiej inwazji”⁸³. Ultranacjonalistyczna grupa La Meute z Quebecu twierdzi, że „powstała w celu ochrony naszych kobiet przed religijnym fundamentalizmem” i regularnie patroluje odcinki granicy kanadyjsko-amerykańskiej w poszukiwaniu „nielegalnych uchodźców”⁸⁴. Wezwania do ochrony białych kobiet są wykorzystywane do usprawiedliwiania wszystkiego od polityki granicznej, przez przemoc samowładczą, po tworzenie paramilitarnych organizacji białych nacjonalistów. Kierując się podobną logiką, w walce z migrantami (zwłaszcza muzułmanami), niektórzy przedstawiciele prawicy zaczęli publicznie opowiadać się za bezpieczeństwem osób LGBTQ+.

⁸¹ Nagel, Joane. (2000). *Ethnicity and Sexuality*. *Annual Review of Sociology*, 26: 107–133. P. 122.

⁸² Carroll, Caitlin. (2017). *The European Refugee Crisis and the Myth of the Immigrant Rapist*. *Europe Now Journal*. Retrieved from <https://www.printfriendly.com/p/g/wmsRa6>.

⁸³ Freedom Collective. (2018). *Italian and Polish neo-nazis join forces to patrol beaches to “protect women from migrants”*. *Freedom News and Publishing*. Retrieved from <https://freedomnews.org.uk/italian-and-polish-neo-nazis-join-forces-to-patrol-beaches-to-protectwomen-from-migrants/>.

⁸⁴ Lafontaine, Miriam. (2017). *La Meute Cancels Protest at Montreal Mosque Friday*. *The Link*. Retrieved from <https://thelinknewspaper.ca/article/la-meute-cancels-protest-at-montreal-mosque-friday>.

zwania do ochrony osób LGBTQ+ przed zagrożeniem ze strony islamskich ekstremistów / nienawidzących gejów muzułmanów były wykorzystywane w celu szerzenia nastrojów antyimigranckich i dotarcia do nowej grupy demograficznej. Krótco po strzelaninie w klubie nocnym Pulse w Orlando, biały nacjonalista i jawny homofob Butch Leghorn wezwał ruchy prawicowe do wykorzystania tego wydarzenia. Pisząc na stronie alt-prawicowej *The Right Stuff*, Leghorn argumentował: „Ta strzelanina to bardzo cenny punkt zaczepienia... Musimy po prostu mówić ten temat...Wbić ten klin. Rozbić ich koalicję. Sprawić, że bycie antymuzułmaninem będzie fajne z powodu liberalizmu”⁸⁵. W ciągu ostatniego roku faszyci we Francji, Szwecji i Wielkiej Brytanii zorganizowali marsze „gejowskiej dumy”, które przechodzą prawie wyłącznie przez muzułmańskie dzielnice⁸⁶. Ich wezwania do ochrony kobiet, podobnie jak ich wezwania do ochrony osób LGBTQ+, są oczywiście nieszczerze. Nienawidzą kobiet i osób kłirowych, ale wezwania do ich ochrony są politycznie użytecznym mechanizmem. W tych okolicznościach Faye trafnie zauważa, że zadanie feministycznego i kłirowego wyzwolenia „nie może być jedynie seksualne czy płciowe, ale musi być także ostro krytyczne wobec jego powiązania z białą rasą jako systemem prześladowań”⁸⁷. Nie chodzi tu tylko o świadomość oportunistycznej dwulicowości białych nacjonalistów, którzy wykorzystują apele o bezpieczeństwo osób LGBTQ+ do realizacji swoich ksenofobicznych planów, ale także o krytyczną ocenę sposobów, w jakie same ruchy kłirowe wspierają i wzmacniają białą supremację. W odniesieniu do tej odpowiedzialności warto pamiętać, że ruch LGBTQ+, podobnie jak ruch feministyczny, w swojej historii naciskał na bezpieczeństwo w sposób, który miał przemocowe konsekwencje dla innych. Analizując historię ruchu LGBTQ+ w Stanach Zjednoczonych, Hanhardt zauważa, że apele o bezpieczeństwo miały urasowane konsekwencje. Od lat 70. XX wieku reakcje aktywistów na przemoc wobec osób LGBTQ+ przybierały jedną z dwóch form: ustanawiania chronionych terytoriów gejowskich i identyfikacji przemocy wobec osób LGBTQ+ jako kategorii przestępczej. Opierając się na domniemanym założeniu, że biali geje muszą być chronieni przed brutalnymi (często odczytywanymi jako czarni) przestępcami, te

⁸⁵ Minkowitz, Donna. (2017). *How the Alt-Right Is Using Sex and Camp to Attract Gay Men to Fascism*. *Slate*. Retrieved from http://www.slate.com/blogs/outward/2017/06/05/how_alt_right_leaders_jack_donovan_and_james_o_meara_attract_gay_men_to.html.

⁸⁶ Munt, Sally R. (2018). *Gay shame in geopolitical context*. *Cultural Studies*: 1–26.

⁸⁷ Faye, Shon. (2017). *We’re Here, We’re Queer, We’re Racists*. *Zed Books*. Retrieved from <https://www.zedbooks.net/blog/posts/were-here-were-queer-were-racists/>.